

Manuscrisele trimise redacțiunii și nepublicate sunt distruse. Scrisorile nepătate se refuză.



No. 5 din anul VI

REDACTORI:
DR. B. CONSTANTINESCŪ
V. GR. BORGovan
P. D. SPERANTIA
A. DULFU
A. LUPUL-ANTONESCUL
ENIU D. BALTENU

LUMINĂ PENTRU TOȚI

REVISTA PEDAGOGICA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘTI

Calea Moșilor 133 (cu pensionatul Etno-Bălleanu)



Un număr costă 1 leu și 50 bani.

C. 1593

— Domnii abonați cari sunt în restanță, îi rugăm a plăti abonamentul. —

ABONAMENTUL PE ANUL VI:

PE UN AN	12 LEI
PE ȘESE LUNI	6 >
PENTRU STREINATATE PE UN AN.	15 >
TERILE ROMANE LIMITROFE.	6 FIORINI

Ediția de lux costă 20 Lei

REVISTA PEDAGOGICA „LUMINĂ PENTRU TOȚI“

APARE ÎN BUCUREȘTI, O DATĂ PE LUNĂ ÎN 64 PAG.

SUB CONDUCEREA UNUI COMITET

Compus din D-nii Dr. B. Constantinescu, V. Gr. Borjovan, Th. D. Speranția,
P. Gârbovieanu, P. Dulfu, A. Lupul-Antonescul și Eniu D. Băltănu

Cuprinsul N-ului 5, anul VI, 1—31 Octobre 1890.

	Pagina
Cărți didactice, de DR. BARBU CONSTANTINESCU	
Comitetul de Redacție	257
Consiliul permanent și internațional de instrucțiune, de P. STOICA membru în comitetul provisoriu pentru înființarea cons. perm. și intern. de instrucțiune	258
Starea școalelor din jud. Dâmbovița în anul școlar 1889—90, discurs pronunțat de D-l CONDURATEANU, revisor-școlar, cu ocazia deschiderii conferințelor învățătorești în Târgoviște. . .	261
Caracterul, după englezul Smiles Rudow, G. TRANS.	269
Intemeierea psihologică a actelor elementare ale gândirii în mar- ginile legilor herbartiane de asociere și reproducere: Mono- grafie psihologică de STEFAN VELOVAN	278
Pestalozzi	288
Lecție de probă, de ION ONU, institutor	296
Știința la îndemâna tuturor, sau viața omului și a animalelor, etc., scrisă în formă de epistole către o fetiță. <i>Scrisoarea a 28-a</i> „Animalele“	301
Regulament pentru conferințele institutorilor absolvenți ai școa- lei normale de institutori din București, elaborat de V. GR. BORJOVANU	308
Rolul și importanța învățătorului în școală și afară din școală, teză tratată în conferințele generale din Suceava, de P. HERESCU învățător Găinești-Suceava	314
Asachi, E. B.	-



Comitetul de Redacție al Revistei se compune din D-nii profesori :

Dr. Barbu Constantinescu

V. Gr. Borgovan.

Th. D. Speranță.

A. Lupul-Antonescul.

P. Gârboviceanu.

P. Dulfu.

Eniū Bălțeanu.

NB. Orce privește redacția și administrația se va adresa la subsemnatul director :

Eniū Bălțeanu, București.

CĂRȚI DIDACTICE

Din inițiativa și prin ajutorarea profesorilor asociați: Dr. Barbu Constantinescu, Th. D. Speranță, George Coșbucu, G. Constantinescu, și arhiepiscopul Calistrat Orleanu a apărut *Cartea Românească* de citire de dr. Barbu Constantinescu.

Ca cei competenți și corpul didactic să poată judeca cu nepărtinire, reproducem aci introducerea precum și oare-care părți din această carte de citire :

„Cartea de citire trebuie să ne înfățișeze graiul viu al poporului, cu ideile sentimentale, cu datinele și obiceiurile sale, și cu trebuințele sale atât materiale, cât și intelectuale.

„Prin urmare cartea de citire trebuie scrisă într'o limbă populară. Când o asemenea carte nu ne oglindește poporul în întregimea sa, atunci nu-și ajunge scopul.

„De mult timp se simțea o reformă în cărțile noastre de citire, și corpul didactic din deosebite centre intelectuale, s'a silit după putere să corespundă acestui scop; dar puțin erau bine pregătiți, și adesea ori fără cunoștință poate lucrau îngreuiud judecata copiilor, cu o limbă, cu sentimente și cu o viață mai mult străină, așa că, abizul dintre școală și popor devenia din ce în ce mai mare. Partea practică a vieții era uitată cu desăvârșire, așa că copilul cu terminarea învățătorei de carte, uita și cartea. La aceasta a contribuit mult și deosebitele sisteme de ortografie care mai de care încâlcite. De aceia se auziau adesea părinții cu pricepere arătând părerea de rău și dorința de vechiul sistem, care era mai lesnicios pentru învățătura de carte. O excepție în această privință, făcea cartea de citire a învățătorilor asociați din Capitală, la care am luat și eu o parte foarte mare la prelucrarea ei.

„Dar fiind-că și această carte de citire avea trebuință de îmbunătățiri, și neputându-se realiza alt-fel, s'a format în București o nouă societate de profesori cari și-au propus să facă acele îmbunătățiri cerute, atât de trebuințele practice ale zilei, cât și de cerințele pedagogiei. Ca rezultat al lucrărilor societății, apare această carte de citire, pe care o supunem la aprecierea nepărtinitoare a celor competenți, în literatura didactică.

„Planul acestei cărți de citire, este următorul: Cartea fiind destinată pentru școlile primare urbane și rurale, este împărțită în trei părți:

„Partea I se întemeiază pe cercurile învățămîntului intuitiv, plecând de la ceea ce înconjoară pe copil, și merge apoi înaintând până la cer și Dumnezeu.

„Partea II face pe copil cunoscut cu țara și patria sa, cu scop ca cunoscând-o, să prinză dragoste de dînsa, și cu aceasta să i se inspire iubirea de patrie.

„Partea III introduce pe copil din cercurile intuitive, din patria sa restrînsă, în patria cea mare a lumii, ca să se considere pe sine cetățean al lumii întregi, și astfel considerînd pe toți oamenii ca frați, scop la care tinde atât religinea creștină, cât și ideile culturii moderne. Dar și aci s'a avut tot-d'auna mai mult în vedere, dezvoltarea individuală a poporului român.

„Limba cărții este cea populară și aceea a literaturii noastre bisericești, precum și acelor mai buni scriitori români. Ne am ferit de archaisme neînțelese și de expresiuni moderne netrebuincioase, și cuvinte noi s'a întrebuintat, când preciziunea ideii a cerut-o, sau în cazul când s'a tratat idei științifice, cari s'au popularizat într'o formă sau alta. Prin aceasta am căutat ca această carte să fie înțeleasă de tot poporul, atât de clasele culte, cât și de săteanul de la țară.

„Din copriusul cărții se poate vedea că noi, după ce 'l înțroducem pe copil să cunoască natura și viața practică, și cu scopul acesta am dat o parte largă îndeletnicirilor poporului, precum plugăritul, creșterea vitelor și altele de felul acesta, am căutat prin poezii și prin mică istorioare, să dezvoltăm în copil sentimente frumoase, religioase și morale și prin exemplele aduse înaintea lui să-i întărim voința spre muncă și spre fapte bune.

„Toate cunoștințele omenești, trebuincioase poporului, sunt reprezentate în cartea de citire, nu poate însă o asemenea carte să devie specială, într'o direcțiune oare-care. De aceea s'au introdus în carte idei religioase, de agricultură și altele, dar ca specialitate s'a lăsat să se tracteze deosebit.

„Cartea de citire este prin natura ei destinată cu totul studiului deprinderilor limbii și tot de odată menită atât pentru școlar cât și pentru învățător; pentru cel d'întâi, că se inițiază pentru întâiaș dată în idei noi, și pentru cel de al doilea, că caută, cum s'ar putea copilul introduce într'un chip mai lesnicios, în nouile cunoștințe, ce i le împărtășește. De aceea o meditare mai nainte de predarea lecțiunii este neapărat trebuincioasă. Orî-ce subiect nou, și chiar poesia, tre-

buesc învățate în școală, explicându-se mai întâi, ca nu cum-va copilul, încărcat cu foarte multe lucrări, ce întrec puterile sale, să-l facem să urască școala și cartea. În lipsă de o literatură bună didactică a trebuit să prelucrăm atât bucățile în proză cât și noui poezioare, înțelese de mintea fragedă a copilului. Ast-fel cu aceste variațiuni de materii învățătura cărții va fi înlesnită copilului.

„Din parte-ne, ne vom crede fericiți, dacă munca înțepită de mai mulți ani va fi încoronată cu succes, devenind această carte evangelia poporului, unde să-și vadă cu drag ființa sa, și copilașul, fie din coliba săracului, sau din palatul măreț al bogatului, să mângâie și să veselească părinții săi citindu-le cu drag din această carte.“

Iată și probe din bucățile de citire și poezioare :

O i ța

Oița paște pe câmp. Ea are lâna albă ca zăpada și moale ca mătasea. La grumazi are oița un baiier roșu și un clopoțel. Când sare veselă oița, clopoțelul sună bim, bim! Ea sbeară beee! Nimănu-i ea nu-i face rău, e așa de blândă și de bună. Ea mănâncă fărmituri din mâna copilașilor, iar copilașii o netezesc și o desmeardă. Beee, sbeară oița și paște iarba de pe câmpie. Copiilor, să nu bateți oițele, căci ele ne dau lână și lapte.

Deșteptarea florilor

Iarna ninge; de ce oare
Iarna nu vezi nici o floare ?
Ele iarna unde sunt ?
Dorm sêrmănele 'n pămînt.
Și zăpada le 'nvelește,
Pat frumos le pregătește,
Sgomotul nu le trezește !

Dar apoi spre primăvară
Ele îndată ies afară ;
Dumnezeu le desvelește,
Și din somn el le trezește,
Și le zice : „Floricele !
Vă treziți, dragile mele !“
Și-atunci ies afară ele.

Poesie de la începutul cărții :

ȘCOALA

1. Să ne-ajute Dumnezeu !

Să ne-ajute Dumnezeu
Și la bine și la rău !
El e singur, cel ce poate
Să le facă 'n lume toate
Numai prin cuvântul său.
Să ne-ajute Dumnezeu !

Poesia de la sfârșitul cărții :

Lăudați pe Dumnezeu !

Doamne, tu ești fericirea
Tuturor p'acest pământ;
Numai singur Tu ești sfânt,
Tu ești pacea și iubirea.

Primăvara toată firea
Tu o 'mbraci cu alt veșmînt;
Tu dai viață pe pământ,
Ca să-ți laude mărirea.

Tu ești negreșita cale,
Doamne, noi te lăudăm
Și poruncile-ți urmăm
După scrisul legii tale !

Cine voește să se inițieze mai bine asupra chipului, cum am lucrat această carte de citire, și dacă am corespuns pe deplin celor arătate în introducere, îl rugăm să răsfoască și să studieze mai de aproape cartea publicată.

Dacă se va zice, că fac parte din asociația învățătorilor, care a publicat cărțile de citire la d. librar Socec, declar că relele îmbunătățiri făcute de d-nii Odobescu și I. Slavici în cartea de citire a d-lui I. Socec, m'au silit să-mi retrag iscălitura și să declar că singura carte de citire, ce o recunosc este aceea care a apărut la tipografia Progresul din Ploești și poartă numele meu. Edițiunile următoare vor apărea cu multe ilustrațiuni.

Dr. Barbu Constantinescu.



CONSILIUL PERMANENT ȘI INTERNAȚIONAL DE INSTRUCȚIUNE

D-l Molkenboer, pedagog din Țara de jos, a avut o idee minunată, când a început să stăruiască pentru înființarea unui consiliu permanent și internațional de Educațiune, al cărui scop principal va fi cu deosebire stabilirea acelor principii fundamentali și mijloace, cu cari educațiunea să poată pune o bază sigură înfrățirii tuturor popoarelor.

Acest consiliu permanent și internațional de educațiune are o misiune foarte importantă, din care cauză merită să-l cunoaștem mai de aproape.

Causele, cari îndreptățesc înființarea acestui consiliu, sunt multe. Le voi arăta în liniamente generali.

Nu mai încape nici o îndoială, că cauza crâncenelor războaie și apăsarea unui popor din partea altuia, provine cu deosebire din spiritul ce domnește astăzi la popoare, spirit hrănit și adăpostit de multe datini rele înrădăcinate în educațiunea de până aci a popoarelor.

Știm, că la popoarele din timpurile vechi, ura și răsbunarea erau la ordinea zilei, cine era mai tare, acela era și mai mare, acum însă s'au schimbat împrejurările într'atâta, că pe cât e de îngrozitor un resbel, tot atât de apăsătoare și scumpă e pacea.

Dacă ne gândim la aceea, că datorința fie-căruia ar fi să trăiască bine cu de aproapele său și dacă am lăsa să iasă la izbîndă principiul de frățietate și dreptate, atunci vedem că, în adevăr, la acest scop putem ajunge numai pe o cale noă de educațiune.

Pentru slăbirea totală a spiritului de ură și răsbunare, precum și pentru delăturarea apăsării și subjugării trebuie să gândim la mijloace cu mult mai eficace ca cele de până acum.

Aceste mijloace le putem aplica cu deosebire la educațiune.

Educațiunea de astăzi trebuie curățită de toate defectele ce i-au mai rămas; ea trebuie să apuce pe o cale mai corespunzătoare principiului umanitar: *Tot omul să fie îndestulit.*

Ca să înceteze apăsarea, neîndreptățirea și forța brutală, trebuie să se aplice fie-cărui individ în specie și fie-cărui popor în genere o educațiune basată pe principii umanitare cari să răspândească razele de dreptate și frăție, punând ast-lel fundament puternic la aceea ce cunoaștem sub numele de *binele comun.*

Astăzi vedem, că ura dintre rase pune pedici puternice orî cărîi înaintări generale spre binele comun.

Până când dreptul popoarelor se decide între norii de fum, cu sabie și cu foc, până atunci nu poate fi vorba de o înfrățire generală a popoarelor.

Când educațiunea va reuși să producă o înfrățire generală a popoarelor, atunci nu mai poate fi lipsă de a decide dreptul popoarelor cu foc și sabie, o împrejurare care până acum a făcut să sufere popoarele atât de mult în progresul stării materiale și culturale. Zic și în cele culturale, căci forța brutală nu este rezultatul civilizațiunii, ci din contră o împedică pe aceasta.

Armonia, înfrățirea și stima reciprocă sunt efluxul civilizațiunii, iar forța brutală este productul cel mai primitiv al ignoranței.

Educațiunea este, cum știm, remediul principal pentru civilizațiunea așezată pe adevăratele principii umanitare, iar învățătorii, amicii și sprijinatorii școalei, cari aî un rol atât de însemnat în educațiunea popoarelor, punând umerii la olaltă, unindu-se și sfātuindu-se asupra principiilor generale pedagogice, pe acestea dacă le vor aplica cu conștiință și interes filantropic, atunci norii grei, de cari se vorbește atât de mult că ame-

nință pacea Europei, sau chiar a lumii întregi, vor dispărea cu siguranță.

De aceea nobilă și măreață este întreprinderea d-lui Molkenboer, care pentru realizarea scopului amintit în liniile de mai sus, a scris și a lucrat neconținut, în cât astăzi a înființat chiar și un comitet provisoriu ca să lucreze pentru înființarea „*Consiliului permanent și internațional de Educațiune*“. Pentru ca acest consiliu să poată funcționa, e de lipsă să aibă vr'o 10.000 de membri. Mai bine de a $\frac{1}{5}$ din acest număr s'au înscris deja din 18 țări, cari membri represintă multe națiuni.

Un apel adresat învățătorilor și amicilor de școale a apărut în diferite limbi și s'a publicat în extras și în ziarele pedagogice române.

În interesul acestei cestiuni importante pentru toate popoarele, ar fi de lipsă să se afle cât mai mult aderenți și între Români.

Sper că în acest scurt timp un interes călduros și plin de încredere va încorona opera consiliului pedagogic și internațional de Educațiune.

Satul-noș

P. Stoica.

Membru în Comitetul provisoriu
pentru înființarea C. p. și i. d. Ed.

Orcă abonat al revistei noastre poate deveni membru al acestui *consiliu permanent și internațional*, destul să scrie subsemnatului despre aceasta.

Eniū-Bălțeanu



STAREA SCOALELOR DIN JUDEȚUL DÂMBOVIȚA

IN ANUL ȘCOLAR 1889-90

Domnilor învățători și doamnelor învățătoare, 1)

Astăzi e un an, de când am avut onoarea să fim adunați iarăși cu toții împreună. Plin de bucurie de această ocaziune, mă simt dator a vă exprima mulțămirile mele, pentru că v'ați lăsat toate sarcinile și nevoile particulare și ați venit cu toții aci. Misiunea noastră este înaltă, este o misiune apostolică. Adunarea d-v. aci îmi probează, că toți v'ați lepădat de sine, toți v'ați devotat misiunii. Dar pe cât este de înaltă această misiune, pe atât este de grea; iar ce facem, este lung și spinos.

Adunarea noastră aci are un întreit scop: a ne revedea și consolida într'un an de zile și a ne sfătui ce vom face și cum vom face și de aci înainte, ca să putem duce cu bun succes la luminarea ce ni s'a încredințat.

Călătorul, care întreabă, nu greșește drumul. Armata, care nu face recunoașterii sigure, întâmpină obstacole și chiar pericole în cale.

Tot așa s'ar putea întâmpla și noă, când am lucra isolați, când nu ne-am vedea, când nu ne-am întreba și nu ne-am povățui unul pe altul. Iată deci cât de înalt este scopul întrunirii noastre aci.

La inspecțiunile ce am făcut în cursul anului, la cele mai multe scoale am rămas pe deplin satisfăcut de zelul și des-toinicia, cu cară v'ați împlinit datoria.

Nu puține neajunsuri însă am constatat în diferite locuri; dar acestea provenite mai mult din împrejurări independente de voința cui-va.

Acum deci a sosit timpul, când trebuie să le dăm pe față și cu toții împreună să discutăm, să ne sfătuiim și să avisăm la remedierea și îndreptarea lor, pe cât va fi posibil.

D-v. ca și mine, veți fi însemnat nevoile, ce fie-care a întâmpinat în mersul regulat al scoalei. De aceea, astăzi chiar, fie-care îmi va destăinui observațiunile și impresiunile, fă-

1) Discursul d-lui Condurățeanu, revisorul scoalelor din județul Dâmbovița, pronunțat la 1 Septembrie 1890, în Târgoviște, cu ocazia deschiderii conferințelor învățătoarești.

cute asupra părții materiale a scoalei, asupra modului de aplicare al principiului obligativității, asupra cărților didactice, asupra gradului de sârguință al copiilor la învățatură comparativ cu anii trecuți și altele.

Până când voiți deschide discuția generală, dați-mi voie să semnalez și eu câte-va, din cele ce am putut observa în cursul inspecțiunilor.

Neajunsurile, ce am putut constata, sunt de trei feluri: *administrative, materiale și didactice.*

Să luăm întâiu pe cele administrative; căci de ele atârnă și celelalte două. „Forma atacă fondul“, zice un principiu de drept.

Unul învățător nu se cere numai a fi bun pedagog, ci a fi și bun administrator. Dacă nu veți ști să aplicați legea obligativității învățămîntului, dacă nu veți lua măsuri pentru frecventarea regulată a scolarilor, dacă amenzile pentru absențe nu se aplică în mod legal și astfel, ca părinții să simtă efectul lor imediat, dacă absențele scolarilor nu se însemnează cu scrupulositate în fie-care zi, dacă învățătorul face absențe și nu urmează regulat cu scoala, ci are gândul mai mult la treburile sale familiare, dacă matriculele, cataloagele, condica de prezență și tot mobilierul și arhiva scoalei nu se țin în regulă, dacă promovările și premierile nu se fac conform regulamentului, dacă disciplina scolarilor nu se ține cu severitate, dacă pedepsele la copii răi nu se aplică conform regulilor pedagogice și regulamentului, dacă conduita învățătorului în societate lasă de dorit, dacă învățătorul nu se mai ocupă cu lectura cărților și revistelor științifice și pedagogice, spre a-și mai mări capitalul de cunoștințe, sau cel puțin spre a conserva ce știe din scoală, dacă în scoală nu se ține spiritul programei, ci se predă elevilor sau mai puțin, sau ceia ce nu cere programa, este un semn vădit, că învățătorul nu este tocmai la înălțimea misiunii sale.

Iată de ce zic, că *forma atacă fondul.* Iată de ce mi-am propus, să vă enumăr mai întâiu neajunsurile administrative, ce am observat la inspecție, și apoi pe cele materiale și didactice.

La multe școli am observat, că învățătorul tocmai la finele lunii face o listă de absențe primăriei și primăria, fără a mai da în judecată Consiliului comunal pe părinții amendați, îi dă pe mâna receptorului ca să-i amendeze, și acesta tocmai într'un târziu aplică amenda, astfel că părintele

se crede năpăstuit și scopul amendării nu este atins. — La alte școli nici nu se mai fac liste de amenzii, nici nu se mai încunoștiințează părinții și primăria despre elevii care lipsesc de la școală. — De și în conferințele anului trecut s'a discutat, că amendarea trebuie să fie ultimul mijloc de a aduce pe copii la școală, și învățătorul să caute mai mult mijloace morale spre a-și popula școala cu elevi; totuși s'a stabilit, că, când învățătorul epuizează toate aceste mijloace, când prin sfaturi către părinți, prin exerciții gimnastice și militare, prin muzică și declamațiuni, prin cântări în biserică, prin excursiuni geografice în jurul comunei, n'a reușit să aprindă curiozitatea în copii din Comună și interesul în părinții de familie, atunci trebuie a se recurge și la mijloacele legale, la amendare; atunci trebuie a cere și concursul autorității comunale.

Ei bine, la multe școli am constatat, că nu s'a recurs nici la mijloacele morale și pedagogice, nici la cele legale și materiale spre a se popula școala. Iată de ce multe școli au fost foarte puțin populate anul acesta. N'am nevoie să citez exemple. Și știți foarte bine, că, când local și învățător există într-o comună, iar elevi nu, acolo nu va să zică școală, ori-cât de bun ar fi învățătorul, acolo se risipește banul public în zadar cu școala.

În cursul anului mi s'a întâmplat, să primesc reclamațiuni din partea unor săteni contra învățătorului din comuna lor, cum că nu se pricepe să învețe pe copii carte, că stau copiii câte 3, 4 într-o clasă și pierd timpul în zadar. Mergând la cercetare, esaminând pe copiii reclamanților și găsindu-i slabi și repetenți, tot de odată am întrebat pe învățător: „Pentru-ce acești elevi sunt așa de slabi, pe cât timp sunt de 3, 4 ani în aceeași clasă?” — N'a urmat regulat, ci a făcut mulțime de absențe în fie-care an, de aceea sunt slabi și lăsați repetenți, răspunde învățătorul. „Prea bine. Este posibil,” zisei învățătorului. Apoi adresându-mă reclamanților, le observai: „Auziți? Iată de ce copiii sunt slabi și stau câte 3, 4 ani într-o clasă! Și mai aveți curajul să reclamați, că învățătorul nu se pricepe să învețe pe copii carte? — „Nu, Domnule, săracii de noi, copiii noștri n'a lipsit dela școală; ci a urmat regulat; afară numai când s'a întâmplat câte o zi ca să fie bolnavi“.

„Așa? Să vedem cine are dreptate”, le zisei eu.

„Adu-mi matricula și cataloagele, d-le Invățător; căci în ele se vede adevărul“.

Ei bine, știți, ce s'a întâmplat? Invățătorul n'a avut cataloage pe tot timpul, cât avusese pe copiii reclamanților în școală. Câte-va, pe care le avea, precum și matricula, erau rău ținute. Ce-va mai mult: nu făcuse apelul nominal în școală mai nici odată, astfel că nici în cataloage nici în matriculă nu existau absențe, nici motivate, nici nemotivate; ci numai notele la studii; așa că învățătorul n'a putut proba că elevii reclamanților sunt slabi și stau de 3, 4 ani într'o clasă din cauză că n'au urmat regulat, ci au făcut mulțime de absențe într'un an, după cum îmi declarase, și, sărmanul, poate că avea dreptate.

Inchipuiți-vă acum încurcătura în care se găsea față cu reclamanții și față cu șeful său!

N'am trebuință să vă mai spun cum s'a rezolvat cazul.

Mai e oare nevoie să vă demonstrez importanța matriculelor și a cataloagelor în școli? Și cu toate acestea la multe școli în cursul inspecțiilor am observat că se pune prea puțin temei pe acestea.

În privința înscrierii copiilor la școală, sunt reguli precise, cu toate acestea la unele școli am găsit copii veniți din alte școli fără certificat și fără nici o regulă; la altele am găsit copii cu etatea de școală prezentă, dar neînscși nicăiri, nici în catalog, nici în matriculă; la altele am găsit copii auditori în școală mai mici de 7 ani; la altele am găsit în școală cu băieții fete mai mari de 12 ani; în fine la multe am găsit copii înscriși în matricule, dar datele nașterii, vaccinării, locuinții, naționalității și cele-l-alte netrecute.

Aceste neregularități aduc cu sine consecințe de multe ori regretabile.

Legea și Regulamentul Casei de economie și diferite circuli ministeriale ne impun sarcina, ca în fie-care școală să îndemnăm pe elevi și să-i povățuim a strânge micile lor economii.

Cu toate astea de la mai mult de jumătate din școli mi s'a răspuns că nu s'a putut înființa casa de economie, de oare-ce copiii sunt cu totul lipsiți de mijloace.

Lucrul chiar așa fiind în toată comuna nu se poate admite ca să nu se găsească unu sau doi copii, cari să pună la economie cel puțin 10 bani pe lună, sau un leu pe an.

La aceasta naște întrebarea: Cum s'a încuibat sărăcia nu-

mai la unele comune și anume cele mai mari, de nu s'a putut înștiința casa de economie ; pe cât timp la comunele Coțești, Pătroaia, Doicești, Vulcana-Pandeli, Tătărăi, Brănești, Brănești, Potlogii și altele nu este nici o sărăcie așa de speriat, ci din contră s'a înființat Casa de economie și s'a strâns economii destul de mari ; spre exemplu : la Pătroaia s'a strâns 220 lei, la Coțești 212 lei, la Doicești 203 lei, etc.

Eū sper însă că cu începerea noului an școlar nu va rămânea unul din D-Voastre care să nu înființeze această casă, mai ales că acest lucru este un mijloc de educațiune, prin care se poate prepara un traiū și un viitor mai bun poporului, pentru a cărui soartă sunteți răspunzători, și mai cu seamă că este o lege care ne impune această datorie.

Iată deci câte-va din observațiunile făcute în cursul anului în privința neajunsurilor, ce întâmpină școala din punct de vedere administrativ.

Din punct de vedere material neajunsurile și nevoile sunt și mai mari și mai multe.

Cu toate astea le las să le destăinuieți D-V ; căci eū cred de prisos a le mai enumera aici, pe cât timp le cunoaștem cu toții și pe cât timp remediul lor nu-l pot cere de la D-v.

O obiecțiune însă am de făcut : corespondența cu autoritatea comunală, fie în privința lipsurilor materiale, fie în privința nevoilor morale sau de tot felul, cred că trebuie ținută în limbajul cel mai dulce și politicos, chiar când ești silit să ceri același lucru de două și de trei ori, până să-l ai. Apoi, când n'ai satisfacție din partea autorității comunale, nu trebuie s'o acuzi la șefii ei, sub-prefectură sau prefectură, cu expresiuni puțin cuviincioase ; căci atunci, în loc să servești școala, îi creezi dușmani și ei și ție însuși. Din cauza aceasta în cursul anului am avut câte-va cercetări și mai multe reclamațiuni. Este bine dar să ne silim a crea școalei cât de mulți amici ; iar inimiți nici de cum. Apoi să nu cerem autorității comunale lucruri ce nu ni le poate da și de valoare ce trece peste prevederile budgetare ; căci atunci, sau riscăm a fi refuzați, sau intrăm în polemică și conflict cu ea.

Acestea zise relative la nevoile materiale, să enumerăm câte-va din nevoile didactice.

Art. 20 din noul regulament al școalelor urbane, precum și Regulamentul școalelor secundare, prevede că absolvenții școalelor rurale, cari vor să se înscrie în cl. I secundară,

să se examineze mai întâiu oral de institutorii clasei III și IV, între 15 și 25 August, asupra obiectelor acestor clase și numai când absolvenții vor da răspunsuri mulțămitoare, directorul va scrie pe certificatul școlii rurale următoarele : „In urma examenului depus, direcțiunea declară certificatul absolventului școlii rurale valabil pentru învățământul secundar“ ; astfel absolventul școlii rurale nu se primește în învățământul secundar.

După cum vedeți, dar certificatele liberate de D-v. sunt supuse unui control și aceasta trebuie să vă mângâie căci ved și alți oameni competenți roadele muncii D-v., ba chiar atestă că bine ați muncit și rodul muncii vă este de laudă ; în același timp însă trebuie să vă și îngrijască și să vă deștepte atențiunea ca, când liberați certificate, să fiți bine convinși că absolvenții D-v. sunt pătrunși de ceea ce au învățat ; căci altfel nu puțin blam va fi pentru acela ale cărui certificate se găsesc nevalabile.

Pentru a ajunge la un rezultat bun, este necesitate ca în toate clasele învățătorul să fie cu aceeași tragere de inimă, zel și prevedere. Apoi la toate materiile, prevăzute de program, trebuie dată o egală dezvoltare și pătrundere.

În timpul inspecțiilor am avut ocaziune, să constat că la unele școli și în unele clase cu un obiect se merge prea departe, iar cu altul se rămâne înapoi“, din care cauză la finele anului elevul nu este stăpân pe toată materia, cuprinsă în program.

În unele școli încă se mai uzitează papagalismul și memorizarea, atât de prohibite de pedagogia modernă. În unele locuri se pune prea puțin preț pe exercițiile gramaticale, ba chiar se neglijează deprinderile etimologice, sintactice și stilistice, singurile, cari ar putea face pe copil, să-și cunoască bine limba. La aritmetică în multe școli, exerciții și probleme din viața de toate zilele se fac prea puține. — În unele locuri caietele scolarilor mai nici-odată nu se revăd, și nu se corectează de învățător, ba câte o dată le găsești murdare și foarte reu ținute, sau nu le găsești nici de cum. În fine sunt scoale, la cari se pune prea puțin preț pe educațiunea fizică și morală; de aceea adesea-orî vezi școlari cu mâinile, cărțile și hainele murdare, cu capul netuns și cu părul în desordine, cu sentimentele amorțite și nepătruns de ce va să zică drept și datorie, bine și adevăr, D-zeu și patrie.

Încă un rău obicei am avut ocazia să constat pe la unele școli, care ar trebui să dispară. Iată-l: Dacă se întâmplă ca un învățător să se transfere chiar de a sa voce de la o școală la alta, cel care vine în locul lui începe a-l blama și către școlarii și către sătenii, că n'a făcut nimic, că copiii nu știu, că archiva este în neregulă, etc. Ba ceva mai mult: de găsește elevi slabi în cl. IV, spre exemplu, îi dă în cl. III, sub cuvânt că n'a meritat să fie trecut în cl. IV; de-î găsește slabi în cl. III, îi dă în a II, și așa mai departe.

Inchipuiți-vă desordinea ce se face cu astfel de procedări. Ei bine, aceasta trebuie să dispară. Nu e nici legal, nici colegial. După cum am spus dela început, Dv. trebuie să formați împreună un buchet, un corp, cu aceleași vederi și idei pentru prosperarea și bunul viitor al țării, stimându-vă și iubindu-vă unul pe altul reciproc, pentru-ca și alții și națiunea să vă stimeze și să vă împletească cununii de lauri pentru marile servicii și binele ce-î dați în schimb.

Înainte de a termina, îmi veți da voie să trecem puțin la țifre, la statistica scoalelor, ca să vedem mai clar, cum am stat cu instrucțiunea rurală în județul Dâmbovița, în anul școlar 1889—1890.

În tot județul avem 115 comune rurale cu 345 de cătune, în cari se află o populațiune rurală de 170,410 locuitori. — Din aceste comune, 105 au avut școli, iar 10 n'au avut nici o școală în cursul anului.

În cele 105 comune rurale au funcționat 115 scoale și cu școala rurală de fete din Potlogii-urbani fac 116 scoale rurale. — Comunele cu școli se împart astfel: 96 comune au avut numai câte o școală, 8 comune câte două școli și o comună trei școli. — Din cele 116 școli 107 au avut localele lor proprii, iar 9, localuri cu chirie. — Cele 116 localuri de școală se împart astfel: 80 bune, 27 mediocre și 9 rele. — Scoalele au funcționat astfel: 95 mixte, 15 de băieți și 6 de fete. După numărul personalului didactic au funcționat: 102 scoale cu câte un învățător, 5 cu câte 2 învățători și 9 cu câte o învățătoare. — Personalul didactic rural în cursul anului 1889—90 s'a compus din 121 membri și adică: 107 învățători și învățătoare plătiți de Stat, 10 de județ și 4 de comune. După sex, 112 învățători și 9 învățătoare. Învățătorii după titluri au fost: 38 definitivii, 71 provisorii și 3 suplinatorii; iar învățătoarele: 2 definitive și 7 provisorii. După studii învățătorii sunt: 69 Normaliști, 35 cu studii se-

cundare, seminar saŭ gimnaziŭ, și 8 cu cursul primar; iar învățătoarele: 3 din Asil, 3 din scoalele secundare și 3 aŭ curs primar. — Clasificația scoalelor sub raportul didactic este: 82 bune, 27 mediocre și 7 rele. — Inspecții s'aŭ făcut de subsemnatul în tot cursul anului numai scoalelor rurale 168, afară de 48 inspecții făcute scoalelor urbane și pensionatelor private din Târgoviște și Găești.

În cele 105 comune rurale și cu Potlogii-urbanî, cari aŭ avut scolî, în cursul anului 1889—90 aŭ fost 16,162 copii, cu etatea de școală între 6—12 ani împliniți, adică 9596 băieți și 6563 fete. Din aceștia numai 6106 s'aŭ înscris la școală, adică 5512 băieți și 594 fete, ceia ce însemnează că obligativitatea învățămîntului puțin s'a executat prin comună. Dintre cei înscriși la școală 4409 aŭ dat egzamen, adică 4051 băieți și 358 fete și aceștia 3073 s'aŭ promovat dintr'o clasă în alta, adică 2841 băieți și 232 fete, iar restul aŭ ramas repetenți. — Cursul complet nu l'aŭ absolvit de cât 68 elevi în tot județul, ceia ce probează, că puținii părinți lasă pe copii lor să termine școala.

Dacă comparăm aceste date statistice cu cele din anul trecut, vedem un spor de 5 scolî înființate din nou, 7 învățători mai mulți ca anul trecut și 1016 copii, cari aŭ frecventat scoalele în 1889—90 mai mulți decât în 1888—89. Acest număr arată un progres oare-care; el însă este foarte mic comparativ cu nevoia, ce se simte de scolî în județ, față cu marea populațiune de copii cu etatea de școală și cu multele sate ce avem, lipsite de școlî. Aceasta mai probează, că trebuie să facem sacrificii enorme și să muncim cu forțe uriașe pe calea culturii, ca să putem ajunge și noi la nivelul celor-l'alte state civilisate.

Lăsând aceste digresiuni, să venim la fond.

Cu cei 121 învățători și cu cele 116 scoale în cursul anului 1889—90 Statul a cheltuit 115,797 lei și 39 bani, județul a cheltuit 10,800 lei, comunele cu personalul didactic aŭ cheltuit 3860 lei și cu localurile de scolî, reparații, chiriî, serviciu, etc., 11,965 lei, pogoanele date în folosul învățătorilor aŭ produs 4127 lei și 50 bani, saŭ în total s'a cheltuit cu scoalele rurale din Dâmbovița în cursul anului 1889—90 suma de 146,549 lei și 89 bani. — Dacă împărțim această sumă la 3073 copii promovați de finele anului 1889-90, vedem că instrucțiunea unui copil într'un an a costat 47 lei 69 de bani. — Acest rezultat probează că se fac prea mari

sacrificii cu instrucțiunea unui copil; vina însă nu este a noastră. Dacă primăriile ar depune mai mult zel pentru aducerea copiilor în mai mare număr la școli, instrucția ar fi răspândită pe o masă mai mare și sacrificiile bănești ar fi tot aceleași, ceia ce ar face ca instrucția unui copil să coste mai puțin.

Venind la Casa de economie, avem rezultatul următor: 54 dintre D-voastră ați pus în aplicare casa de economie cu școlarii, iar 67 încă n'ați înființat-o. — Motivele sunt multe și temeinice. Cu toate acestea mie-mi place a crede, că cu începerea viitorului an școlar toți o veți pune în aplicare, mai ales, că este o lege, care ne impune aceasta și apoi a deprinde pe copii să facă economie și să strângă „*banii albi pentru zile negre*“ este un mijoc de bună educațiune și o preparație pentru un mai bun traiu al poporului, de al cărui viitor, repet, sunteți răspunzători.

Cei 54, cari ați făcut economii, ați strâns bani dela 469 elevi, ați scos 291 librete, ați vîrsat la percepător 1732 lei, a rămas la d.-v. din fracțiunii 112 lei și 90 bani, sau în total s'a făcut o economie de 1844 lei și 98 bani.

Iată, cum au stat scoalele rurale în Dâmbovița în cursul anului 1889—90.

Urîndu-vă bună venire aci, și dorind, ca desbaterile D.-v. să fie pline de folos real pentru viitorul an școlar, declar conferințele deschise.

D. P. Condurățeanu
Revisor-scolar

CARACTERUL¹

Caracterul, cu armatură a spiritului

Mulți sunt azi de părere, că omul este din imperiul animalelor. Ei se întemeiază adică pe aceea, că animalele văd și aud, miros, gustă și simt, ca și noi, ba în parte au sensuri mult mai dezvoltate; ele își pot împărtăși ceva, prin urmare au limbă; ele lucră cu precugetare, așa dar au minte;

¹ După englezul Smiles-Rudow, *G. Transilvaniei*.

ele sunt făcute tot din materia aceea, ca și noi: sânge, mușchi, vine, oase — c'un cuvînt, sunt carne din carnea noastră. Poate fi, dar nu sunt *spirit* din *spiritul* nostru.

Aceasta este deosebirea fundamentală între animal și om. Animalul trebuie să lucreze totdeauna, așa cum lucrează. Omul are libertatea de a se hotărî așa sau altfel. Faptul acesta îl avem în vedere.

Firește că această libertate nu e nețermurită. Omul nu este numai spirit, ci are și un trup și acesta deja îi mărginește libertatea în mare măsură. El trebuie să trăiască și el poate deveni în așa măsură sclavul trebuințelor sale, încât abia îi mai este cu putință a-și manifesta libertatea sa în afară. Și deși rămâne liber, ca persoană, totuși de multe ori lucrul său prin monotonia lui îi încătușează spiritul, ba i-l și omoară. Voința tare însă poate frânge sila aceea, iar pe aceasta o poate suporta, precum au dovedit-o oamenii energici din timpurile vechi și noue.

Un despot este însă, față cu care și cea mai tare voință este neputincioasă: mersul naturii și legile ei. Deși a zis Rousseau, că tot e bun ce vine din mâinile naturii și toate se pot strica în mâinile oamenilor, deși au scris și alții despre natura „milostivă,” toate acestea rămân adevărate visuri; natura nu cunoaște nici rău, nici bine, pentru că nu cunoaște libertate; ea este dimpotrivă o mașină, care își face drumul ei, sfărîmînd, ce-î stă în cale, precum muntele vulcanic înghite pe oamenii, cari se urcă pe el.

Dar cu toate, că e mărginită libertatea voinții, ea este totuși ceva mareț. Cum? care este folosul ei? cum se arată ea? Libertatea voinței face pe om stăpîn pe sine. El nu e silit să lucreze așa ori așa, ci se cere de la el, ca o datorie să lucreze așa ori așa.

Și ce se cere dela om? Cele zece porunci, cu cari se răspunde de obicei la această întrebare, sunt în cea mai mare parte numai opriri, interziceri, cari nu ne duc departe; și ceea ce afirmă sau poruncesc, se referă mai cu seamă la

frica lui Dumnezeu și la iubirea de oameni. Isus zice dar cu drept, că porunca de a iubi pe Dumnezeu și pe oameni cuprinde în sine pe toate celelalte porunci: legea și profeții. Frica lui Dumnezeu și iubirea de oameni sunt însă mai mult însușiri de cât lucrări; nu ne arată ceia ce să facem, ci numai în ce spirit s'o facem. Kant, unul dintre cei mai mari filosofi germani, zice în fond tot același, când cere: „lucrează ast-fel, ca fie-care să poată lucra așa și trebuie să lucreze așa; lucrează dar ast-fel, ca nimenui să nu-î faci nici un rău.“ Herder zice în opul său: „idei despre istoria omenirii“: „Omul să fie om; el să-și formeze starea lui după aceea, ce cunoaște că e mai bine în lumea asta? Unul zice, că norocul, altul zice, că virtutea și chiar și Kant stă pe gânduri, că oare se pot împreuna amândouă.

Trebue așa dar, ca noi înșine să ne lămurim asupra problemei noastre? Nu, căci ea este de mult deslegată, înainte de Herder și de Kant, înainte chiar de Isus și de cele zece porunci, și este deslegată într'un mod, care singur e corect, pentru că e singurul, care corespunde ființei voinței libere. Din timpurile primordiale ale omenirii, strigă cu glas puternic, care pătrunde universul până în adâncurile sale și care și astăzi are tot acea putere, ce-a avut'o cu miî de ani înainte de aceasta; Impleți pământul și vi-l supuneți și *stăpâniți* peste peștii mării, paserile cerului și peste toate viețuitoarele pământului.

Pentru ca să poți stăpâni, trebuie să fii tu însu-ți liber, și liber vei fi numai atunci, când te vei putea tu pe tine însuți stăpâni, ceea ce este o datorie după zisa: Dacă nu ești bun, păcatul pânđește la ușă și caută să te prindă în lațul său; tu însă *stăpânește-l*.

Va să zică, chemarea omului este să stăpânească peste natură afară de el și peste natura din el și toată dezvoltarea omenirii, începând din timpurile cele mai vechi și până în zilele noastre, a adevărit aceasta. Nu numai făpturile cele

viețuitoare au fost supuse, și cele stricăcioase mai peste tot pământul stârpite; ba chiar și forțelor primordiale ale naturii s'a pus frâu și le-au făcut ca să servească omului.

Firește că a trebuit să treacă mult timp, până când au ajuns oamenii acolo, ca să recunoască aceste adevăruri, căci timpuri foarte îndelungate libertatea, care era făgăduită întregii omeniri, a fost numai privilegiul câtor-va indivizi; cei mai mulți oameni erau robi, în loc de a fi domni și stăpâni.

Mii de ani s'a luptat omenirea pentru ca să-și câștige libertatea, imperii mari și națiuni puternice s'au prefăcut în praf și pulbere, pentru că au călcat în picioare libertatea omului și asta vor păți-o și azi și mâine toate statele și toate națiunile, cari nu țin cont de mersul omenirii în luptele sale gigantice pentru libertate. A perit și imperiul stăpânitorilor lumii, al Romanilor, pentru că ei cu civilizațiunea și cu cultura lor au dus jugul roman în toate părțile lumii și au sugrumat libertatea popoarelor. Ei au umblat să prefacă pe Germanii în Romani cu forța, dar tocmai Germanii au fost stânca, de care s'au spart năsuințele lor despotice.

Dacă nu le-a fost permis Romanilor să calce nepedepsiți legea vecinică a libertății omului, cu atâta mai puțin le va fi permis unor națiuni pitice, pigmeice, cari nu se pot asemăna cu Romanii nici în civilizațiune, nici în cultură, nici în puterea asimilătoare.

Trăsura fundamentală a spiritului omenesc este libertatea; pentru libertate s'a luptat, se luptă și trebuie să se lupte omul, pentru ca să-și poată îndeplini chemarea sa aici pe pământ. Căci toată viața nu este alt-ceva decât o necurmată luptă, nu numai pentru popoare, cari nu încetează a se bate unele cu altele, ci și pentru indivizi, cari fără muncă și fără trudă nu-și pot îndeplini chemarea lor de a domni peste natură; fiind-că natura este un dușman grozav, ba în multe privințe un dușman atât de puternic, încât nici nu-l poți învinge.

Precum în orî-ce luptă, așa și în lupta aceasta ne trebuiesc

arme; și armatura, cu care avem să atacăm și să ne apărăm, este *caracterul*, sau cu alte cuvinte ființa spirituală a întregului om. Și de-oare-ce în ori-ce luptă armele bune sunt cele mai bune, de-oare-ce în lupta omenirii ele dau singura garanție pentru biruință, voim să cercetăm în cele ce vor urma mai cu de-amăruntul: întâiu cum răsar aceste arme, și apoi ce fel de însușiri trebuie să aibă.

Vom tracta dar:

I. Despre *formarea caracterului*, și adecă: 1) prin familie; 2) prin purtarea cu oamenii și prin exemple; 3) prin cărți și prin opere de artă; 4) prin școala vieții și 5) prin căsătorie.

II. Despre *însușirile fundamentale ale caracterului*:

Bărbăție	}	1. în afară: curagiū și statornicie.
		2. înăuntru: stăpânire de sine și abnegare de sine.
Fidelitate	}	3. în afară: fidelitate.
(credință)		4. înăuntru: iubire de adevăr.
Adevărată dispo-	}	5. în afară: omenie.
sițiunea inimii		6. înăuntru: voioșie.

Formarea caracterului

I. Influența familiei

Familia s'a numit cu drept cuvânt celula vieții popoarelor. — Cicero (de officiis 1,17) o numește, cea dintâiu treaptă a societății, căci din familie se formează comuna, din comună statul și din state omenirea. După cum toate boalele trupului omenesc se nasc din stricăciunea țesăturii lui celulare, așa și statul suferă, dacă în familiile particulare nu merg lucrurile cum ar trebui să meargă. Familia e izvorul din care resar curențurile capitale conducătoare ale timpului și legile nu sunt decât o reoglindare în măsură mai mare a moravurilor familiei.

Casa părintească este pentru toți, cari se bucură de ea, școala cea dintâiu și cea mai însemnată a caracterului. Aci

sufletul cel nedesvoltat al copilului primește impresiunile, cari-î dau direcțiune decisivă, orî spre bine, orî spre rău — direcțiune care mai târziu numai foarte cu greu, sau de loc, nu se poate schimba, precum vedem la un arbore, că până e tînăr îl poți încovoia cum îți place, iar după ce se îmbetrânește și se întărește nu-l mai poți încovoia. Creșterea copilului trebuie dar să se înceapă foarte de cu vreme, ba chiar din ziua când vine pe lume. De aceea un preot la întrebarea unei mame, când să înceapă cu creșterea copilului ei, care era de patru ani, i-a răspuns: „Dacă n'ai început încă până acuma, ai pierdut patru ani.“

Dar chiar în cazul acesta se și începuse creșterea, sau mai bine zis influințarea asupra copilului, prin toate câte văzuse și auzise până la patru ani, cum zice și zicala Arabilor: un smochin uitându-se la altul rodește. Copilul la pragul vieții, se vede încunjurat de tot felul de lucruri, cari i se par tot așa de minunate cât și de noă. La început își cascadează numai ochii, încet-încet însă începe să vadă, să observe, să asemăneze, să învețe și dacă i se dă o conducere bună face în scurt timp progresele cele mai admirabile. Lordul Brougham a observat, că un copil între luna a 18-a și între a 30-a învață mai mult despre lumea văzută, despre puterile sale proprii, despre natura altor corpuri și chiar despre spirit, despre al lui propriu, ca și despre al altora, decât în tot timpul cellalt al vieții sale. Și aceste cunoștințe sunt cele mai trebuincioase; fără ele omul nu poate trăi și nu le poate înlocui nici cu cea mai estinsă învățătură.

Richter zice, în cartea sa despre creștere: Pentru copil timpul cel mai însemnat este, când începe a se forma și a căpăta culoare în societate cu alții. Fie-care crescător, care vine mai târziu, are mai puțină influință decât premergătorul său, până în cele din urmă, dacă vom privi întreaga viață, ca un institut de creștere, cel ce călătorește prin toată lumea este mai puțin influențat de toate popoarele, câte le-a văzut, decât de doica sa.

Causa o aflăm în imboldul de imitare, care se manifestă cu atât mai viu, cu cât copilul e mai tânăr, adică cu cât copilul e mai puțin de sine stătător și mai primitiv și impresionabil de toate. Precum cel întâi simțimînt de bucurie, de întristare, de fericire sau de nefericire formează așa zicînd fondul tabloului întregii vieți a omului, așa și primul imbold, ce-l primește voința copilului, este cel mai tare, ba de multe ori cel hotărîtor.

Deși în om este o putere de sine stătătoare, care îl pune în stare, de a se desvolta într'o măsură oare-care independent de lumea din afară și de-a influința însuși asupra ei, totuși acea putere trebuie să fie mai întâi deșteptată din somnul copilăriei. Nicî înțeleptul și cugetătorul cel mai nobil și puternic nu se va putea feri pentru durată de influințele societății rele, ce-l încunjură, cu cât mai puțin se va putea feri de aceste influințe fragedul copil, al cărui suflet nu-l păzesc de relele influințe nicî principiile, nicî experiențele!

Astfel familia, în care cresc copiii, va avea asupra lor o influință bună sau rea, după cum e puterea, ce domnește în familie. Și cine domnește întrînsa? Găzdoia cea cu bune moravuri și cu bună purtare, *mama copiilor*, ea este care domnește înțelept în cercul familiei.

De aceea, zice George Herbert cu drept cuvînt: O mamă bună prețuește cât o sută de dascăli, ea este steaua conducătoare a familiei, asupra cării se îndreaptă ochii tuturor, ea învață pe copii înainte de a merge la școală și nu-î învață numai cu cuvinte, ci, ceea ce e neasemănat mai mult, îi învață prin exemplul și modelul ei, care ne-avînd cuvinte e mult mai elocent și convinge mai bine, decât cele mai frumoase vorbe. Dacă cuvîntul și exemplul sunt în contradicere unul cu altul, totdeauna se urmează exemplul, și dacă exemplul este rău nu numai că sunt de prisos dojenile de a îmbrățișa virtutea, dar sunt chiar stricăcioase, căci produc vițiul cel mai detestabil, fățarnicia. Și copiii știu să judece lipsa de consecință logică și descoper foarte curînd contra-

zicerile între cuvinte și fapte. Predica ce a ținut-o un călugăr, cu găscă furată ascunsă în mânecă, n'a plătit mult.

Prin imitare caracterul se influențează încet, încât abia se bagă de seamă, dar în fine în mod decisiv. Faptele singuraticice pot să se pară de tot mici și neînsemnate, ca și un fulg de zăpadă, care în sine nu e nimic, dar lavina, care troenește sate întregi, nu constă din nimic alta, decât din nenumărați fulgi de zăpadă. Astfel din multe fapte singuraticice se face un obicei, din obiceiuri caracterul și acesta dă direcțiune întregii vieți a omului.

Așa dintr'o casă, unde domnește spiritul iubirii și al împlinirii datoriilor, unde capul și inima nu se bat între dînsele ci se întregesc reciproc, va eși o generațiune sănătoasă, muncitoare, fericită și capabilă de a călca în numele străbunilor, de a se stăpâni pe sine însăși și a contribui spre binele conaționalilor și al omenirii.

Având copiii însă înaintea ochilor lor numai neștiință, cruzime și egoism, ei pe nesimțite vor primi aceleași însușiri și vor deveni cu atât mai periculoși societății, cu cât vor fi espuși mai multor seducerii și ispite, mai ales în orașe. — Aristip zise: „Lasă pe copilul tău să ți-l crească un sclav și în loc de un sclav veți avea doi.“

Posițiunea femeii, care la Greci nu era mai mult decât o sclavă, s'a schimbat azi. În vechime femeia era legată de casă și activitatea ei era restrânsă numai la lucrurile casii. Bărbatul muncia și agonisă, femeia avea să poarte economia casii, mai ales dacă avea copii. E admirabilă observația lui Cicero: Bărbatul trebuie să suporte frig și căldură, călătorii și osteneți în pace și în resboi, femeia nefiind destoinică pentru astfel de greutăți, trebuie să îngrijească de trebile casii... Năsuințele, d'a face pe femeie egală cu bărbatul, nu pot fi mai aspru condamnate decât prin aceste vorbe. Femeia e a casii și e unul din cele mai rele semne ale timpului nostru, că ea se înstreinează atât de mult de adevărata ei chemare. Nu arare-ori fetele nu cruță nimic

ci cheltuesc tot pentru găteala lor. Iar dacă se mărită, nu știu nici să fiarbă, nici să coasă, nici nu sunt obicnuite cu ordinea și curățenia, — și vai apoi de casă, când bărbatul însuși necopt încă la minte și fără cumpăt, fuge de-acasă și se aruncă în brațele beției și altor păcate, nimicindu-i-se prin aceasta în cele din urmă casa.

Tata fiind nevoit să lipsească des de acasă, mama are influință hotărâtoare asupra copiilor și numai îngrijind de ei și de casă își împlinește adevărata ei chemare. Numai ea dă creștere umană prin iubirea ei nemărginită și prin cunoașterea sufletului copilului. Numai ea poate pătrunde simțirile cele mai adânci și mai secrete ale copiilor, cu un cuvânt numai ea poate influența cu inima asupra inimii, cum nu poate nici cel mai bun învățător; câte un învățător influențează nu-i vorbă asupra capului. *Dar nu capu, adecă agerimea minții face pe om, ci inima orî fința morală, caracterul.*

Iubirea mamei e serbătorită de poeți ca cea mai frumoasă trăsură a inimii omenești . . . Se poate numi iubirea mamei: prevedința vizibilă a genului nostru, atât de neîntreruptă și a tot stăpânitoare e influența ei, și profetul aseamănă iubirea mamei cu iubirea lui Dumnezeu. Iubirea mamei începe cu mult înainte de nașterea copilului și durează toată viața. Chiar și când copii s'aun dus în lumea largă să-și vază de traiul lor, în timpuri de restriște se întorc către mamă, dacă nu ca să-i ceară sfat, dar cel puțin ca să-i mângăe. Cugețele curate și învățăturile bune, ce s'aun sădit în inima copiilor, aduc roade încă mult timp după moartea ei, și dacă după moartea ei n'a ramas decât numai amintirea ei, copiii i se ridică ca s'o binecuvinte.

Se poate zice, că fericirea orî nefericirea, lumina orî întunericul, progresul orî regresul lumii atârnă în mare parte de lucrarea casnică a femeii. Emerson zice, că influența femeilor cu inima nobilă e destulă măsură pentru starea culturală a unui popor. In copil are mama așa zicând posteri-

tatea în poala sa, și ceea-ce va ajunge copilul, atârnă mai mult de ea, care dă cea dintâi creștere. De aceea d-na Campan, fiind întrebată de Napoleon, că ce le lipsește Francezilor, a răspuns cu drept cuvânt: „mame“ le lipsesc, și poetul Gretry descrie pe o bună mamă ca pe o „lucrare măiastră a naturii.“



INTEMEIEREA PSICHOLOGICA

A

actelor elementare ale gândirii în marginile legilor herbertian
tiane de asociere și reproducere¹

Monografie psihologică de Ștefan Velovan

Dacă în momentul, în care elementele farfuriei mijlocit produse tind a se complica cu cele ale unei senzațiuni din afară (roata de car), se întâmplă să se mai ivească o altă senzațiune omogenă d. e. cercul, atunci complicațiunea se întregeste și cu elementele acestei senzațiuni. Completarea se exprimă prin judecata:

Și² cercul este ca o farfurie.

Adausul elementelor senzațiunii cerc contribuie cu atât mai vărtos a suprima forma radială și a naște complicațiunea amintită, cu cât are mai multe elemente egale cu cele din ideia reprodusă a farfuriei. Fiind date aceste condițiuni, adică fiind senzațiunea de fapt omogenă cu farfuria, elementele egale ale farfuriei vor tinde la contopiri mai mult sau mai puțin clare. Spre scopul acesta ele se vor rădica nemijlocit, tinzând care din care la claritate mai mare. Cea mai energică înălțare o are forma rotundă, care deja în cursul reproducerii sale nemijlocite se deosibesc mai întâi de celelalte elemente ale farfuriei născând judecata: Farfuria e rotundă.

Indată ce s'a săvârșit și contopirea elementului „rotund“ ce vine a se înălța dintre elementele farfuriei, cu același e-

¹ Vezi și numărul precedent.

² Și cercul..., adică nu numai roata de car.

lement al senzațiunii cerc, el se pune în opoziție predicativă și cu elementele cercului, de care se separează cu o intensitate mai mare datorită contopirii. Astfel se naște noua judecată finală: Și cercul e rotund.

Din cazul acesta de formare a unei judecăți constatăm faptul psihologic, că sub intervențiunea unei senzațiuni omogene se poate, ca și o complicațiune născută la îndemnul unei reproduceri mijlocite să devie antecedentul, din care să rezulte o reproducere nemijlocită și o contopire ca urmare. Având în vedere numai succesiunea reproducărilor, putem zice și în mod invers, că din o aducere aminte s'a născut o recunoaștere. Neluând în seamă de cât asocierile procesului, aflăm, că din o cuprindere anterioară mai bogată s'a născut mai târziu una mai clară. Fenomenul acesta se poate asemăna și aici cu boltitura unui deal de undă la suprafața apei, care vine a se adânci în virtutea unei puteri omogene cu căderea pietrii (greutatea moleculelor de apă). In același timp moleculele adâncite până aci se înalță preste înălțimea lor originală. Procesul începe așa dară cu o „boltire“ și sfârșește cu o „ascuțire“ a conștiinței.

Judecățile, care se succed una pe alta în decursul procesului, compun și aici următorul șir de raționare :

Și cercul e ca o farfurie.

Farfuria e rotundă

Cercul încă e rotund.

Am întemeiat dar în mod psihologic necesitatea de a raționa și pentru cazul de formare al acestei judecăți. Dacă cercul nu s'ar fi complicat (în premisa întâia) cu farfuria și dacă elementul rotund nu se găsea în farfurie (după premisa a doua), acest element nu s'ar fi înălțat la o contopire clară în senzațiunea cercului.

Un al treilea chip de naștere a unei judecăți nu există în marginile legilor herbartiane de asociare și reproducere, de vreme ce un al treilea fel de succesiune a acțiunilor reciproce nu este cu putință.

Din una sau altă parte se va ivi poate obiecțiunea, că procesul de formare al unei judecăți considerat ca un fenomen de raționare reprimde firul mai de departe decât ce e neîncunjurat de lipsă pentru ca să se explice nașterea judecății, căci cea-ce a dat existență judecății căutate este într'un caz complicațiunea, în al doilea contopirea ideilor, care fenomene psihice, sunt de ajuns pentru a explica formarea judecăților.

În amândoă casurile avem să facem o deosebire între judecățile de nouă formate și cele avute deja în conștiință.

Când e vorba de o apercepție sau o cuprindere, nu pot să cadă în cumpănă judecățile care sunt rezultatul unei simple reproduceri, căci de ceia ce mă-aduc numai aminte, nu s'a format altcum. Astfel este premisa a doua în amândoă raționamentele. Judecățile formate de nouă, în care s'a săvârșit așadară o faptică sporire în a cuprinde, sunt numai concludsiunile, care servesc celor doă moduri de raționare alternativ și ca premisele cele dintâi. Ele s'au format, ce e drept, una prin complicație, alta prin contopire, dar complicația, resp. contopirea nu ne dau lămuriri asupra antecedentelor, din care au putut să se nască această complicație ori contopire îndată ce excludem raționarea ca element necesar al cuprinderii. Dacă ele nu ne dau lămuriri asupra antecedentelor nu ne-au explicat nimic din fenomen. Noi înțelegem și stăpânim un fenomen psihic abia atunci, dacă suntem în stare să deosebim și în cas de lipsă să și producem antecedentele, din care are să se nască fenomenul ca sequent.

Din amândoă casurile esaminate rezultă, că o explicare a opoziției predicatului către subiectul judecății nu se poate da numai pe temeiul asocierilor de idei, ori numai pe cel al reproducerilor, cu atât mai puțin, pe temeiul unui singur fel de asociare ori reproducere. Ori-ce formare a unei judecăți e condiționată tod'auna prin totalitatea legilor de acțiune reciprocă și numai această totalitate e chemată și e și în stare să ne dea o explicare mulțamitoare.

Se poate că unii dintre cetitori să preferă argumentul metafisic. Pentru aceștia zicem în sensul lui Herbart: La ori-ce act de gândire, prin urmare și la formarea unei judecăți, sufletul nu-și poate activa calitatea decât în întregul ființii sale. O explicare însă, care cu deadinsul nu bagă în seamă totalitatea acțiunilor reciproce, — totalitate, care singură ne poate lămuri deajuns asupra condițiunilor dela cari atărnă formarea judecății, — nu corespunde felului în care sufletul își afirmă calitatea. În vârstă mai înaintată judecățile pot să fie produse născute mai dinadins, adecă mai controlate de observația internă, mai cuprinzătoare, mai larg întemeiate și în materie mai exacte; însă în ori-care stadiu de evoluțiune psihică, ele nu se pot forma decât urmând după aceleași legi. Copilul judecă în marginile cercului său de experienți cu aceiași necesitate și perfecțiune formală ca

și capul cel mai luminat în al său. Acțiunea reciprocă între calitatea sufletului și a iritamentului exterior, fiindcă e reciprocă, cauzează cele două procese stereotipe ale formării judecăților. Fie conținutul judecăților în cursul evoluțiilor conștiinței ori-cât de variabil, judecățile sunt tot'auna rezultatul acelorași procese psihice și nu-și pot găsi explicația decât în totalitatea acestor procese.

O aplicațiune pedagogică va avea poate în ochii altora mai multă putere convingătoare decât argumentul psihologiei sau cel metafizic. Încercăm și aceasta: Ca să se poată naște o judecată oare-care, e de lipsă, ca în conștiința copilului să se producă o contopire, resp. complicație de idei, care să o scoată la iveală. Dacă însă judecățile anterioare ale copilului, care conțin elementele necesare pentru formarea contopirii resp. complicațiunii, nu sunt cunoscute învățătorului, el nu va putea găsi mijloacele pentru a produce aceste asocieri. Dacă există judecățile de lipsă, și în fața problemei se reproduc ele de ele, învățătorul n'a contribuit cu nimic la formarea noii judecăți. În cazul când premisele nu există în conștiința școlarului și când învățătorul știe numai atât, că o noă judecată se formează prin asociere (contopire resp. complicațiune), fără a cunoaște condițiunile psihologice ale asocierii, el nu va fi în stare în caz de lipsă să creieze din nou aceste condițiuni. Contopirea ori complicațiunea, prin urmare și judecata din cestiune nu se vor putea naște. Aici găsim explicația unui fenomen didactic des observat. Întimpinăm la mulți învățători un zor neastempărat în a căuta mijloace, care să ușureze copilului priceperea. Zorului urmează de obicei o renunțare tot atât de repede la un mijloc odată acceptat. O stăruință întreruptă neconținut prin șovăiri păgubitoare de timp și de puteri chinue învățătorul, ținându-l suspendat între mijloacele nesigure de contopire ori complicare. Toate acestea își au cauza în neștiința lui, că numai acele mijloace sunt practicabile, care stau către judecata ce constituie problema, în același raport, în care stau premisele către conclusiune; ori în cas când ar ști aceasta, fiindcă nu și-a dat seamă la timp despre aceste mijloace, pentru ca acum să poată uza de ele prin întrebări formulate cu siguranță. Întimpinăm acest fenomen chiar și în opuri psihologice, care nu arareori recurg la câte un exemplu, pentru a-l delătura imediat ca un mijloc de explicare nepotrivit sau neîndestulitor,

a-1 înlocui apoi prin altul, în sfârșit pentru a nu isbuti prin nici unul să rezolve problema. În scopul unei înfățișări sinoptice însemnăm aici cele două feluri de a forma judecățile, alătura cu acțiunile reciproce, ce corespund unuia sau altui moment al formării :

Felurile de a forma judecățile	Acțiunile reciproce între idei
1. Cercul e rotund	Reproducere nemijlocită și contopire
Farfuria încă e rotundă	Reproducerea mijlocită
Cercul e ca o farfurie	Complicare
2. Și cercul e ca o farfurie	Reproducere nemijlocită și complicare
Farfuria e rotundă	Reproducere mijlocită
Și cercul e rotund	Contopire.

Concluziunilor corespunde câte o asociere de idei (complicare ori contopire), iar premisei a doua câte o reproducere (mijlocită sau nemijlocită). Premisa cea dintâi, la a cărei ivire senzațiunea exterioară intră în curentul masselor reproduse, e condiționată tot'auna prin amândouă felurile de acțiune reciprocă (asociere și reproducere și adevă, odată reproducere nemijlocită cu contopire, altă dată reproducere mijlocită cu complicare).

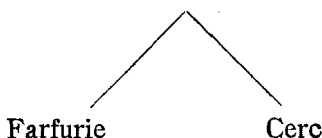
Concluziunile reprezintă judecățile de nouă formate. Esaminându-le mai de aproape aflăm următoarele: Concluziunea cea dintâi, născută prin complicare, are de scop d'a înavuți sfera elementului rotund, elevat de mai înainte în conștiință. Prin concluziunea din urmă, rezultată din o contopire, elementul rotund, care până aci era întunecat, se înalță ca un conținut clar din o sferă de mai înainte formată. Întâitul fel de concludere are așadar scopul de a forma sfera, în vreme ce al doilea tinde a forma conținutul unei noțiuni. Din întâitul raționament aflăm mai departe, că *formarea sferei noi* (la farfurie se alătură cercul) se îndeplinește prin mijlocirea unui conținut (terminul mediu = rotund) deja avut; al doilea raționament pune în evidență faptul psihic, că *formarea unui conținut nou* (rotund) nu se săvârșește decât prin mijlocirea unei sfere de mai înainte dobândite (terminul mediu = farfurie). Un conținut avut joacă așadar tot'auna ro-

lul termenului mediu la formarea unei sfere, în vreme ce o sferă deja avută primește același rol la formarea conținutului.

În consecința rezultatului analizei noastre vom stabili faptul psihologic, că amândouă felurile de formare ale judecăților sunt în același timp și tipurile elementare pentru formarea noțiunilor. Întâiul fel este forma de raționare când formăm sfera, al doilea forma de naștere a conținutului unei noțiuni.

Aceste acte de gândire, psihologicește întemeiate, nasc în conștiința băiatului următorul raport rațional:

Rotund



Să ne ocupăm încă de alte particularități, pe care le găsim în cele două acte stereotipe ale gândirii.

În concluziunea raționamentului al doilea, unde după cum văzurăm, se relevă o notă dintr-o sferă deja formată, această notă (predicatul rotund) este termenul major ce dominează sfera, din care termenul minor (subiectul cerc) face o parte. Termenul major (rotund) se găsește în premisa a doua, iar termenul minor (cercul) în premisa întâia. Amintim această particularitate a raționării involutare primitive, constatată de mai mulți psihologi. Cu abatere dela forma raționamentelor obișnuite în Logice, ea cuprinde în premisa întâia totdeauna *propoziția minoră* și în a doua pe cea *majoră*.

În concluziunea raționamentului întâi nu e vorba de a forma un conținut, care să stăpânească o sferă dată, ci de înavuțirea sferei până aci cunoscute (farfuria) cu un nou individ coordinat (cercul). Îacă pentru ce aici nu este admisibilă deosebirea unui termen major ori minor. În locul acestora vom avea să constatăm în cei doi termeni coordinați un termen anterior sau prior și altul posterior. Termenul prior (farfuria = predicatul) se găsește și aici în a doua premisă, iar cel posterior (cercul = subiect) în întâia. Premisele le numim din cauza aceasta, cea dintâi, *propoziție posterioară*, a doua *propoziție anterioară*. Și la acest fel de raționare aflăm așadar aceeași particularitate în ce privește succesiunea premiselor.

Am aflat două forme de raționare, psihologicește întemeiate. Ele ne dau mijloacele pentru a deosebi cele două feluri de naștere a oricărei judecăți ori noțiuni:

Formarea sferii.

Cercul e rotund	Propoziție posterioară
Farfuria încă e rotundă	Propoziție anterioară
Cercul e ca o farfurie	Judecata complicatoare.

Formarea conținutului

Și cercul e ca o farfurie	Propoziție minoră
Farfuria e rotundă	Propoziție majoră
Și cercul e rotund	Judecata contopitoare.

Dacă asemănăm acum formarea sferii cu a conținutului, pentru a ne da seamă de modul în care se condiționează una pe alta, aflăm următorul raport:

Procesul de formare al sferii în esența lui consistă în a fixa în conștiință complexiuni omogene (farfuria și cercul), prin o complicitate născută cu ajutorul elementului egal (rotund), care se cuprinde în ele și care vine a se contopi. — Formarea sferii este o mișcare a gândirii în direcție dela senzațiunea noastră (cercul) către o complexiune omogenă, reprodusă (farfuria), așadară din afară în lăuntru. Ea e în același timp și o mișcare dela o formațiune psihică mai târzie la alta mai timpurie. Prin aceasta se esplică cuprinderea simultană (complicarea) complexiunilor omogene, conform cu legea psihologică despre reproducerea inversă a șirurilor de idei.

Esența procesului, când formăm conținutul, este, că un element egal (rotund), elevat mai întâi din complexiunea reprodusă (farfuria), apoi contopit cu cel din senzațiunea omogenă (cerc), complicată cu ea, se înalță la un grad mai înalt de claritate prin mijlocirea complexiunii reproduse (farfuria). Procesul este o mișcare a gândirii dela un element anterior la unul egal următor, prin care se esplică cuprinderea mai clară a acestuia. El este în același timp și o mișcare din lăuntru în afară.

Ori-ce nu găsește nimic egal în masele de gânduri reproductibile, nu suntem în stare să cuprindem. Din senzațiunile obscure, pe care le provoacă în noi afecțiunile ex-

terne, cuprindem în mod perceptiv, judițios sau noțional, numai lucrurile pentru care avem mijloace de pricepere. — Ceea ce nemijlocit nu poate reproduce absolut nimic, nu se va putea fixa prin complicare și din ceea-ce nu se poate fixa nu rezultă nici de aici înainte nimic clar.

Extragem următorul raport între procesele de formare al sferii și al conținutului. Ele sunt două curente de gândire opuse, care se condiționează unul pe altul. În ele recunoaștem cele două forme de manifestare fundamentală și stereotipă ale orî-cării inteligențe, adică *cuprinderea extensivă* și cea *intensivă*. Amîndouă sunt, după cum vîzurăm, rezultatul unei cooperări unitare a tuturor operațiunilor elementare ale gândirii, numescă-se acestea raționare, formare de judecări ori de noțiuni. Explicarea lor nu este a se căuta și nici că se poate găsi decât în totalitatea acțiunilor reciproce între idei.

Mai alegem ca exemplu o materie, din punct de vedere al exactității logice mai înaintată, cu scopul de a examina încă alte fenomene ale gândirii.

Problema să fie a forma în conștiința copilului noțiunea despre Paralelogram, prin mijlocirea unei figuri geometrice concrete, bunăoară printr'un Oblong desemnat pe tablă. Vom înțelege numai decît, că aici avem de a face cu *formarea unui conținut*, pe care trebuie să-l dobîndească școlarul din privirea la Oblong. Paralelogram încă e un raport de idei sau—folosind termenul logic—un raport de note. El va fi cuprins, cînd copilul a isbutit să formeze judecata, că dintre cele patru laturî ale figurei vîzute, cele opuse sunt paralele. Îndată ce s'a rupt această judecată, noțiunea Paralelogram e un fapt psihic săvîrșit.

E mai presus de îndoială, că judecata nu se va putea forma în vederea Oblongului, pînă cînd băiatul nu știe ce va să zică linii paralele. Nu noțiunea Paralelogramului ce urmează a se forma acum, dar în tot cazul ideea despre situațiunea paralelă a liniilor trebuie neapărat să existe în conștiința copilului și să se reproducă în mijlocul unui complex de idei, fie de or ce natură, ba chiar împreună cu acest complex, înainte de ce ar putea să fie observată și la laturile Oblongului. E posibil, ca învățătorul să îndrepte acum ațteia oară luarea amînte a copilului asupra acestei situațiunii, zicînd elevului bunăoară să observe, dacă laturile opuse ale oblongului *zac sau nu în aceeași direcțiune*. Și

în cazul acesta trebuie să fi existat idei, cari vin a fi împrăștiate în memorie prin cuvintele „zac sau nu în aceeași direcțiune“ și care odată reproduse, mijlocește descoperirea situației paralele și la laturile oblongului. Neîntâmpinând într'un caz concret nici această preparațiune, învățătorul va trebui mai întâiu să clarifice deosebirea din cestiune, ca să poată fi de față la privirea figurei. Decumva Oblongul n'ar produce în copil de cât impresii absolut incomparabile cu ceea ce știe, în cazul acesta chiar și afecțiunea cea mai puternică, ajutată fie și de un organ al vederii orî cât de perfect, rămâne, nu zicem nesimțită, dar sigur nepricepută.

În momentul, în care școlarul e îndrumat să observe situația laturilor opuse, ideile revocate în memorie prin cuvintele învățătorului primesc rolul unor auxiliare pentru a reproduce mijlocit tot ce va fi știind școlarul despre situația liniilor drepte. Ceea-ce s'a reprodus mijlocit se complică ca fapt psihic simultan cu situația laturilor, care continuă a impresiona acum, dând existență judecătii: „Situația laturilor opuse dintre cele patru ale Oblongului e (ca) o situație a liniilor drepte“. Aceea dintre situațiile reproduse și complicate, care s'ar întempla să corăspundă cu cea intuită acum în laturile Oblongului, va stărui neapărat a se contopi. Ea se va reproduce prin urmare în mod nemijlocit născând judecata: „Situația liniilor drepte, eă o cunosc, este cea paralelă“. Indată ce s'a săvârșit apoi și contopirea situației nemijlocit reproduse cu ceea-ce acum impresionează, școlarul isbutește a-și forma judecata căutată. El va recunoaște paralelismul liniilor drepte și la laturile figurei ce-î stau înaintea, judecând: „Dintre cele patru laturî ale Oblongului cele opuse sunt paralele“. Raportul de nota, descoperit asupra Oblongului, n'are trebuință de cât de numele Paralelogram, pentru ca judecata să poată fi formulată mai scurt așa: „Oblongul e un Paralelogram“.

Notăm, că la învățămînt nu e de lipsă a se adresa întrebări cu privire la toate premisele. În cursul de obicei foarte repede al gândirii, care preferă felul de vorbire entimematic, o întrebare, crezută a fi la timp, se ivește adese orî prea târziu. Sincronica vorbirii și gândirii apare defecuoasă și întrebările, în loc să favorizeze, mai mult împiedecă priceperea. În fața problemei de mai înainte e de ajuns să pornim gândirea copiilor poate prin cuvintele: Priviți la Oblong și aflați, care dintre situațiile cunoscute ale liniilor

drepte corespunde laturilor opuse ale Oblongului. E clar, că în momentul, în care cuvintele învățătorului au amintit *situația liniilor drepte*, reproducerea mijlocită a celor știute și complicarea lor cu noua senzațiune, apoi reproducerea nemijlocită și contopirea finală a elementelor egale, vor naște ca prin fulger judecata dorită. Cazurile acestea sunt cele mai dese; ele nu pot însă să dispenseze teoria psihologică de la datorința de a griji și de acele cazuri, când procesul de cuprindere se desfășură mai cu anevoe sau când nu se desfășură de loc. Învățătorul trebuie să cunoască în cazuri de acestea mijloacele potrivite și să le știe întrebuința în consonanță cu stadiile de evoluție naturală a gândirii, dacă lucrarea lui va voi să reclame dreptul de a se numi procedere științific întemeiată și adevărat artistică. Multe priceperi se sevăresc fără știrea, prin urmare fără meritul învățătorului. Aceste succese involuntare nasc credința ce se stabilește pe încetul în mulți învățători, că numai elevul neînțelegător e vina neînțelegerii. Vom ști dar, unde este a se căuta de multe ori cauza neînțelegerii.

Raportul de note sau noțiunea Paralelogramului a rezultat așa dar din următoarea mișcare gânditoare :

Formarea de conținut.

Propoziția minoră : Situația laturilor opuse dintre cele patru ale Oblongului e (ca) o situație a liniilor drepte.

Propoziția majoră : Această situație de linii drepte e cea paralelă.

Judecata contopitoare : Laturile opuse dintre cele patru ale Oblongului sunt paralele adică : Oblongul este un Paralelogram.

Individul în care s'a petrecut acest proces, nu trebuie neapărat să fie în stare a formula gândirea lui prin cuvinte, nici măcar să observe procesul petrecut în conștiința lui. O astfel de observare e rezultatul reflecțiunii sau percepții interne și e o problemă pentru educatorul psiholog.



PESTALOZZI¹

El își pusese problema: «Cum se poate scăpa țărâ-
nului de ignoranță și de miserie?» Prin încercarea sa de
la Neuhoof căutase s'o deslege și prin fapte, căci el res-
pundea: «Țăranul va scăpa de neștiință și de lipsă
printr'o educațiune care va însoți lucrul manual cu
dobândirea cunoștințelor elementare». Intâiul lucru ne-
părat trebuincios copilului sêrac este să i se dea o lu-
crare lesnicioasă cu care să poată trăi, precum este
industria de manufactură, căci, dupe puțină practică,
copilul va fi în stare să-și câștige existența. Și atunci,
lucrând cu degetele, el va învăța cunoștințele trebuin-
cioase condițiunii lui, adică citirea, scrierea și soco-
teala. «Aș vôi, zice Pestalozzi, să întrebuițez lucrarea
industrială, cu salariile sale mai ridicate, ca să se în-
ființeze adevărate institute de educațiune, cari să în-
destuleze nevoile omenirii în toată întinderea lor». Fa-
brica deci, ca una care e datoare să dea scolarului tot-
odată salariu și învățatură, iată adevărata școală din
care va eși ridicarea poporului sêrac de la țară. Aceasta
este teoria ce Pestalozzi espune în *Epistolele sale asu-
pra educațiunii tinerimii sêrace de la țară*.

În *Leonard și Gertruda*, capitol 12, vedem pe Ger-
truda învățându-și ea însăși copiii în camera de locuit;
dar în *Cristof și Elsa*, seara a 14-a, vedem cum se îm-
pacă educația în familie cu educația industrială. Spre
a se înțelege mai bine această combinație ce face au-
torul, credem foarte interesant pentru cititorii noștri a
cita următoarea bucată:

«Ah, tată, iată capitolul meu, zise Elsa: o mamă bună
care-și învață ea însăși copiii, mi s'a părut totdeauna
lucrul cel mai frumôs aci jos. — «Nu cred însă că este

¹ Vezi și No. precedent al acestei reviste.

o sală de școală, zise Joost, isprămnicele. Nici o lecțiune primită la școală nu va folosi atâta copilului cât aceea ce-l învață părinții lui. Educațiunea trebuie să se facă mai mult prin exemple de cât prin precepte, prin reguli, căci preceptele dascălului care zice: «fii respectos, ascultător și muncitor» nu dau fructe; pe când părinții înțelepți deprind pe copil cu ascultarea, fără să-i vorbească despre aceasta; îi obișnuiesc inima cu pietatea, fără să-i zică: «fii milostiv»; îl fac să lucreze, fără să-i spună: «lucrarea este datoria ta»... Oh, locuința oamenilor este un loc sfânt: acolo ei învață a se cunoaște, a se înțelege, acolo totul vorbește inimii, acolo ei se iubesc cum în nici un alt loc din lume; acolo totul e liniștit și potolit, nimic strein, nimic din șgomotul școlii: fiul tăind guli, face totodată socoteală cu tatăl său; fiica torcând, învață toate cântecele ce aude la mamă-sa care șade lângă dinsa; acolo nici o mână nu stă în nelucrare, pe când mintea învață; și pentru poporul de la țară, a învăța fără a perde timpul trebuincios muncii, a învăța fără ca mâinile să stea în nelucrare, este cel mai mare lucru. Dacă aș fi învățător în satul meu, aș înființa în clasă depănătoare și răsboaie de țesut, și ar trebui ca copiii de țărani să învețe a lucra totodată și limba și degetele lor. Le-aș spune eu insumă, cu glas tare, cea ce au să învețe, puindu-i să repete după mine; aș scrie mare cu creta, pe perețele negru, linia sau exercițiul de socoteală, și i-aș pune să citească și să socotească, pe când ar toarce și ar țese, fără să întrerupă lucrarea lor; căci munca este lucrul cel mai trebuincios pentru poporul dela țară... Se poate ca în orașe, acel sistem să nu fie tocmai cel mai bun, căci acolo se poate câștiga pâinea cu unelte nu așa de grele ca sapa și târnăcopul; dar pentru copiii mei de țărani, lucrul manual pentru traiul lor în viitor ar fi mijlocul principal de

educațiune; cealaltă parte a învățaturii, adică dobândirea de cunoștințe folositoare și profitabile, ar fi ceva de mâna a doa; totuși m'aș ocupa foarte serios și de învățatură, căci chiar în condiția cea mai de jos a societății, omul nu trebuie să-și ocupe toată viața și toată activitatea numai cu meseria sa: trebuie să fie obișnuit ca, în mijlocul muncii sale, să-și păstreze capul și inima vii. Și, dacă aș avea o asemenea școală, și în care să ved copiii învățând și lucrând totodată, mi-nchipui c'aș putea astfel schimba cu totul școalele cele rele, unde copiii mai mult se strică, decât se îndreptează; dar asta nu e tot: m'aș duce să caut pe tații, pe mamele din satul meu, i-aș aduce în școala mea, le-aș da cartea dupe care învăț eu copiii și le-aș zice: Buni părinți, de cât puțin lucru aveți nevoie spre a învăța copiii și cât de ușor v'ar fi să faceți singuri aceasta în casa dumneavoastră!! N'aș înceta de loc până când nu i-aș face s'o încerce; i-aș îndemna și i-aș împinge înainte, i-aș sfătui și i-aș ajuta, până când i-aș vedea că au reușit; și, cu ajutorul lui Dumnezeu, aș avea bucuria să ved într'o zi pe părinți dobândind cu copiii lor în camera de locuit cu mult mai bune rezultate de cât aș dobândi eu în școala mea cu tot zelul meu.»

Știm că Pestalozzi avea un fiu. Este interesant să vedem, cum și-a făcut el datoria de tată și ce educațiune a dat micului său Iacov.

Există o parte dintr'un jurnal manuscris, făcut de Pestalozzi la începutul lui 1774 și în care se notaș progresele copilului, atunci de trei ani și jumătate. El îl învață să desemneze, să formeze literile; îl învață numele lucrurilor în germana și în latina, și când copilul nu vrea să facă lecție, se poartă aspru către dînsul. «Îi era cam urit să silabisească, scrie Pestalozzi la 30 Ianuarie, dar pentru că sunt foarte hotărit să-i

cer ca să se ocupe, de voie de nevoie, în toate zilele cu aceasta câtva timp, mă hotărîi a-l face să simtă de la început această necesitate în modul cel mai riguros, adică il lăsaî s'aleagă una din doë : să învețe sau să fie închis. Numai dupe ce-l puseî de trei ori la arest, se puse pe lucru. În urmă, studiă bucuros și cu plăcere». Dar, a doa-zi, tatăl constată din nou că «micul Iacov n'a voit să învețe literele *a, b, c.*». Un isprămniceî la 13 Februarie, face tatălui o observațiune foarte dreaptă. «Nu e așa, Klaus, îi zicea Pestalozzi, că micul Iacov are ținare de minte? — Da, răspunse servitorul, dar il siliți prea mult.—Ah, răspunse tatăl, de asta mă tem și eu uneori.» Jurnalul se întreprue câte-va zile dup'acea. Reflectiunile lui Pestalozzi, făcute poate cu ocazia observării lui Klaus, il făcură să-și schimbe sistemul în privința fiului său, adică renunță cu desevărșire a mai învăța ceva pe copil și voi ca Iacov să nu mai cunoască alt dascăl de cât natura, până va crește mare, cea ce este o aplicațiune a principiului lui Rousseau : *de a amâna cât se poate mai mult epoca studiilor școlare.* Pestalozzi aplică acest principiu, pe cât i fu cu putință, și la educația copiilor sêraci, adunați în institutul său. Iată ce zicea dinsul, ¹ în 1777, asupra acestei cestiuni : Orce grabă e negreșit vătêmătoare și eu n'am drept să răpesc zilele anului al șaptelea dela adevêrata lor destinație, adică de la *practicarea lucrului manual*, spre a le da unui studiū (citirea, scrierea și socoteala) care, la etatea de 9 ani, va fi făcut fără greutate și numai în atâtea ore câte zile ar fi trebuit, dacă s'ar fi început mai de timpuriū.»

În jurnalul său ² *Foaia elvețiană* se află, am zis, câteva informații asupra rezultatelor ce dedese această educațiune negativă, adică tatăl presentă cititorilor pe

¹ Bruchstück aus der Geschichte der niedrigsten Menschheit.

² Schweizer-Blatt, No. 34, 22 August, 1782.

fiul său în etate de 12 ani. Aci Pestalozzi publică un fel de poezie naivă, fără rimă nici măsură, compusă de Iacov pentru ziua tatălui său și scrisă de muma-sa după dictarea lui care nu știe încă scrie ; apoi el esclamă cu mândrie : «Cititorule, oare cea mai bună școală, cea mai bună educațiune artificială ar fi condus pe fiul meu mai departe, sau l-ar fi dus mai sus, în privința calităților ce el trebuie să aibă ca copil și ca om mai târziu ? Oare nu este bine, cititorule, că el a căpătat primele sale cunoștințe asupra lumii în casa părintească și nu la Roma și în Grecia, sau chiar la Ierusalim ? și că întâia cunoștință asupra datorii lui i-a venit de la mine și de la mama lui, ci nu din explicațiile persoanelor cari desbat asupra numirilor datorii umane, explicații rămase necunoscute lui ? Crezi tu, cititorule, că cea ce copilul meu nu știe încă îl va împiedica de a căuta și de a recunoaște adevărul esențial pentru dînsul în viața lui ? Crezi că lipsa de cunoștințe verbale va împiedica progresele lui în cunoștința lucrurilor la cari se va aplica ? În acest cas părerea și experiența ta asupra acestei cestiuni ar fi tocmai contrarii de ale mele ?»

În numărul precedent ¹ al jurnalului său, Pestalozzi zisese : «Vorbesc cu fiul meu despre foarte puține lucruri. Îl obișnuiesc să privească și să asculte numai tot ce-l împrejoară ; fără nici o altă explicație, îl introduc în ordinea unde toate lucrurile, în mijlocul cărora trăește, sunt așezate de bunul Dumnezeu autorul acestei ordini. Nu-l pun să judece nici să tragă concluzii. În copilăria sa, el are numai să vadă și să auză : căci în urmă când va avea spiritul plin de cutare sau cutare lucru, judecata va veni de sineși. După mine, temelia educațiunii veacului nostru, adică învățarea

¹ No. 33, din 15 August, 1782.

timpurie a citirii și a scrierii a căror urmare este escitarea prea de vreme a facultății de a judeca, este cu totul departe de a avea fericitele urmări ce i se atribuiesc de obicei. Băiatul meu va avea 12 ani peste câteva zile și nu știe să citească nici să scrie, dar sunt cu totul liniștit în această privință. În adevăr, recunosc că cu sistemul meu, bunul băiat n'ar străluci de loc și că la toate examenele ar rămâne foarte departe în urmă de toți copiii de etatea lui, dar asta nu mă turbură; nu-l supui la nici un examen, pentru că doresc să trăiască fără grije, și nu-mi pasă întru nimic dacă lumea ar zice că este neînvățat sau dacă declară că ceea-ce știe el, este nimica tot. Mă-e destul să constat că el se poate servi de ceea ce știe și sunt sigur că lucrurile ce propria lui experiență îl învață, intră într'un cap liber de orice pîdică, unde găsesc loc, pe când noi, în copilăria noastră, nu mai aveam nici un locșor în creierii noștri pentru fructul experiențelor noastre, pentru că totul era ocupat de mai înainte de cunoștințele artificiale ce ni se viriseră cu de-a sila».

Mama nu era așa de mulțămîtă ca tatăl de educațiunea negativă a lui Iacov, după vederile lui Rousseau. Emanoil Fröhlich povestește, în *Amintirile sale*, următoarele: «D-na Pestalozzi îmi zise odată că fiu-său atinsese de lungtimp etatea de școală, fără ca tatăl lui să cugete a-l trimite la școală. El zicea mereu: «*Natura face totul*». Biata d-nă Pestalozzi îl învățase ea însăși să citească și să scrie, în ascuns, fără știrea bărbatului său».

La finele anului 1782, Pestalozzi se decise dintr'o dată a-și trimite copilul să urmeze educația departe de casa părintească, adică în institutul Pfeffel la Colmar, unde stete prea puțin și fu dus la Mulhouse¹.

¹ Vezi „*Pestalozzi-Blätter*“ 1882 p. 20.

După doi ani, Iacov fu luat de la școală și așezat la Basel, în casa negustorului Felix Battier, ca să învețe comerțul, unde stete șase ani, până în 1790.

Negustorul acesta, Battier, era un amic al lui Iselin, și Pestalozzi făcu cunoștință cu el după ruina de la Neuhof. «O Iselin¹, scrie Pestalozzi², fără tine aș fi rămas înghițit poate pentru tot-d'auna în mocirla miseriei; poate n'aș mai fi găsit nici un amic, n'aș fi găsit pe Battier, singurul care măi trăește și a căruî dragoste mângâie amărăciunea mea». În 1790, Battier îi imprumută câte-va mii de fiorini garantați prin ipotecarea proprietății Neuhof și aceasta spre a ajuta pe Iacov care se căsătorise. În scrierea sa „*Schwanengesang*“, Pestalozzi spune că amicul său Battier îi propuse să-și vinză proprietatea cu ori-ce preț i s'ar oferi, legându-se dînsul ca la prețul obținut să adauge de la sineși suma necesară spre a completa 1000 de ludovici (cam 20.000 fr.) cari puși cu dobîndă ar da un venit din care ar putea trăi binișor ca scriitor. Pestalozzi și nevastă-sa refuzară propunerea, căci prețul pămîntului atunci scăzut avea să se ridice foarte mult. Battier privi acest refuz ca o încăpăținare prostească și se supără; de aci înainte lipsa strînse din ce în ce mai mult pe Pestalozzi, până la revoluțiunea Elveției, 1798.

Unii din scriitorii vieții lui Pestalozzi se opresc mult asupra împrejurării că dînsul a făcut parte din societatea secretă³ numită „*Illuminismul*“ al cării scop era distrugerea tronurilor, monarhiilor și înființarea egalității. Planul fruntașilor acestei societăți era să se serviască de suverani înșiși ca de instrumente pentru ajungerea scopului. Foarte multe persoane însemnate făceau parte din ea și măi ales din țările unde se vorbea limba

¹ Murise Iselin

² În No. 30, 25 Iulie 1782, al jurnalului „*Schweizer-Blatt*“.

³ Această societate fu fondată de Weishaupt către anul 1776.

germană. Pestalozzi spera ca, prin influența unora din membrii însemnați, să poată dobândi de la împăratul Germaniei, Iosif II, o situațiune la Viena spre a putea lucra la ridicarea morală și materială a țărănimii, fie prin înființarea unui institut de educațiune profesională ca cel de la Neuhof, fie pe orice altă cale. În vederea acestui scop, el își redigiase un memoriu în care își desvolta ideile, dar stilul, ortografia, metoada și sintaxa erau așa de defectoase, în cât persoanele cărora fu citit fură de părere că nu putea fi prezentat astfel împăratului, și unul chiar opiniă că ar fi mai bine ca Pestalozzi să-și scrie cugetările franțuzește și apoi să pună o persoană capabilă a le traduce în limba germană. Totuși Pestalozzi intră în corespondență cu Zizendorf, ministrul de finanțe al împăratului Iosif II, dupe recomandăția lui Fellenberg, dar fără nici un rezultat.

Perioada cea mai puțin cunoscută din viața lui Pestalozzi este de la încetarea gazetei sale (1782) până la revoluțiunea elvetică (1798). Cu toate acestea s'a stabilit din scrisorile lui că în această perioadă el a avut tot-d'auna reședința la Neuhof, afară de scurte întrepreri. Unii scriitori ¹ susțin că, în anii 1796 și 1797, autorul lui *Leonard* și *Gertruda* s'ar fi asociat cu negustorul Notz, pentru înființarea unei fabrici de mătăsării în Zurich, dar el era mai mult un tovarăș cu numele, căci Notz fiind străin n'avea dreptul de a deschide o asemenea fabrică.

În ce privește familia lui Pestalozzi se știe că d-na Schulthess, soacră-sa, murise în 1781; Schulthess, so-cru-său, venia adesea de petrecea câteva luni la Neu-hof, cu ginere-său, la care și muri în 1789. D-na Pestalozzi, mamă-sa, trăia când retrasă la Zurich, când la Richterswyl, lângă frate-său, doctorul Hotze; ea muri

¹ Între alții, mai însemnat este Hunziker.

în 1796. D-nei Pestalozzi, soția lui, nu-i plăcea Neuhof; de aceea petrecea din timp pe la amice, între cari mai cunoscute sunt d-na Francisca Hallwyl și d-na Dolder, și aceasta o făcea dinsa mai mult din cauza sănătății sale sdruncinate de tot prin ostenele și suferințele dintre anii 1770—1780. Poate că tocmai din cauza acestor absențe prelungite ale mamei, Iacov fusese dat în pensionat. Dar însuși Pestalozzi era bine tratat de amicele soției lui și era totdeauna primit cu mare plăcere la castelul Hallwyl unde se ducea adeseori.

În anul 1783, eșiră două scrieri din pana lui Pestalozzi: *un memoriu asupra infanticidului* și a doua parte din *Leonard și Gertruda*.

Primul fusese lucrat în 1780 ca concurs la premiul publicat de *Efemeridele* lui Iselin, în formula următoare: „*cari ar fi mijloacele cele mai nimerite spre a nu se mai comite infanticiduri?*“ Iată cauzele infanticidului găsite de Pestalozzi: înșelăciunea seducătorilor; asprimea legilor penale contra fetelor-mame; serăcia; împrejurarile în cari se află multe fete în serviciu; teama de asprimea părinților sau a tutorilor, rigorismul ipocrit al moravurilor; antecedente vițioase; în fine condițiunile speciale în care se află fata-mamă în ora ușurării. Între alte reforme ce reclama Pestalozzi era și desființarea pedepsei cu moarte.



LECȚIE DE PROBĂ

(CLASA III^a)

Propozițiune simplă și dezvoltată

I Planul lecțiunii

- 1) Conducerea elevilor prin întrebări spre a forma exemple de propozițiuni simple. a) Analisa lor; definițiunea propozițiuni simple. 2) Idem pentru formarea de exemple de propo-

sițiunii dezvoltate. a) Analisa; b) Atragerea atențiunii elevilor la părțile secundare aflate în propozițiune; c) Definițiunea părților secundare; d) Definițiunea propozițiunii dezvoltate. 3) Facerea ca din exemple să iasă motivul pentru care unele părți se numesc principale și altele secundare. 4) Pausă, mișcări, cântare; cercetarea curățeniei; 5) Aplicarea celor învățate la exemple alese și dictate. 6) Resumat. 7) Teme. 8) Incheiere.

II *Tratarea*

Atragerea atențiunii elevilor.—Anunțarea lecțiunii.

Intr'o zi, mergând pe stradă, am văzut un copil, cu un ghiosdan la subsuoară, dând un ban la un cerșător. — Ce trebuia să cred eu că era copilul, pentru că l'am văzut cu ghiosdanul la subsuoară, D-ta ?—..... că era școlar—Ce era copilul încăodată, D-ta ?—Copilul era școlar—Voiu scrie aceasta pe tablă, priviți cu toții; dar să nu scrie nimeni, — se scrie propozițiunea „Copilul era școlar“ pe tablă într'un șir.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În una din orele trecute am învățat o fabulă. Care era titlul acelei fabule, D-ta ?—Câinele și Lupul—Ce se spunea despre lup, D-ta ?—Ce făcu dar lupul cel slab și flămând ?—Văzu pe un câine....

Și văzându-l ce mai făcu lupul, D-ta ?—Il întrebă.... — Priviți la tablă ! Voiu scrie și aceasta aici dedesubt — se scrie propozițiunea „Lupul întreabă“—Bine ! După ce lupul a întrebat pe câine; câinele ce a făcut ? — Va să zică „câinele răspunse“—se scrie și aceasta pe tablă—Mergând mai pe urmă câinele împreună cu lupul pe drum, spre casa stăpânului său; ce a văzut lupul la câine, D-ta ?—.....grumazul ros — Cum era grumazul câinelui, D-ta ? — „Grumazul era ros“—se scrie și această propozițiune pe tablă—Cine mi-a răspuns, că lupul a văzut grumațul câinelui ros ? — Pentru ce ? — ...pentru că m'ați întrebat — Ce faci D-ta dar când te întreb ? — Eu răspund — (Aceasta se scrie de asemeni pe tablă).

Priviți cu toții la tablă! Citește șirul întâiu — D-ta! Ce este aceasta, D-ta?—O propozițiune—Care sunt părțile principale într'o propozițiune?—Cum am numit noi vorba, care leagă subiectul cu predicatul? Care este subiectul în propozițiunea aceasta D-ta?—(Tot ast-fel se face cu fie-care din propozițiunile luate ca exemple). Așa dar:

Prin ce fel de vorbe se poate exprima subiectul, D-ta? Dar predicatul, D-ta? — Uitați-vă la propozițiunile acestea! Afară de părțile principale și legătoare, se mai află ceva?—Țineți-minte:

Propozițiunea care se compune numai din părți principale, se chiamă *propozițiune simplă*.

Cum am zis că se chiamă propozițiunea care se compune numai din părți principale, D-ta?—Ce numești propozițiune simplă încăodată, D-ta?

Citește încă odată propozițiunea I-a, D-ta! — Am zis că copilul era scolar, pentru-că avea un ghiosdan la subsuoară, semn că, nici vorbă, venia sau se ducea la școală.

Dar, pentru-că a dat un ban cerșetorului, cum putem zice că mai era copilul?—....Milos— Voiu scrie aci dedesubt pe tablă și aceasta—Băgați de seamă — Se scrie pe tablă propozițiunea „Copilul cel milos era scolar“.

Ast-fel se urmează pentru a face propozițiunile de mai sus, din propozițiuni simple, propozițiuni dezvoltate; așa că se ajunge la:

Copilul cel milos era scolar.

Grumazul câinelui era ros.

Lupul „intrebă“ (perf.) pe câine.

Câinele (cel gras) răspunse lupului.

Care e subiectul în propozițiunea I-a, D-ta?

(Se scoate un elev la tablă) Subliniază-l D-ta!—Care predicatul, D-ta? — (se subliniază). Asemeni din toate propozițiunile se subliniază atât subiectele cât și predicatele. Băgați de seamă: In propozițiunile acestea, afară de subiect și de predicat se mai află ceva, D-ta?— Ce fel de părți sunt su-

biectul și predicatul într'o propozițiune, D-ta ?—...Principale — Țineți-minte :

Tot ce se mai află într'o propozițiune afară de subiect și de predicat se numesce *parte secundară*.

Cum am numit noi propozițiunea care era compusă numai din părți principale ?—Băgați de seamă :

Propozițiunea, care afară de părți principale (subiect și predicat) mai are și alte părți secundare se numesce propozițiune *desvoltată*.

Care propozițiune se numesce simplă, D-ta ?—Și care desvoltată ?

— Se pun scolarii a sterge mai întâi subiectele din propozițiuni, apoi predicatele și li se atrage atențiunea asupra faptului că propozițiunile ast-fel ciuntite n'au nici un înțeles. Se șterg apoi părțile secundare, se citesc din nou propozițiunile și se stabilește deosebirea, care se dă ca regulă în felul următor: Intre o parte principală și o parte secundară este acea deosebire că lipsind o parte principală, propozițiunea nu mai are înțeles; iar lipsind o parte secundară propozițiunea are înțeles.

(Se lasă numai două propozițiuni, cele-l'alte se șterg).

Lupul întrebă *pe câine*.

Grumazul *câinelui* era ros.

Unde stă partea secundară „pe câine“ lângă subiect sau lângă predicat, D-ta ?—Al cui înțeles îl hotărăște ca mai de aproape al subiectului sau al predicatului ?

— Ne urmând răspunsul se conduc elevii la a răspunde prin întrebări.—Dar partea secundară „câinelui“ ?—al cui înțeles îl hotărăște ca mai de aproape, D-ta ? — Băgați de seamă: In loc de „hotărăște mai de aproape“ vom zice de aici înainte „determină“. (Se scrie cuvântul acesta pe tabelă). Se fac atenți elevii la acea că : O parte secundară poate determina sau subiectul sau predicatul. Apoi li se spune, țineți-minte :

Partea secundară, care determină subiectul, se cheamă *atribut*.

Partea secundară, care determină predicatul, se cheamă *obiect*.

Care parte secundară se numeste atribut, D-ta ?

Care obiect, D-ta ? Ce numești atribut, D-ta ? Ce numești obiect, D-ta ?

Pausă. Mișcări gimnastice.

Avem să scriem ceva; luați seama: Veți scoate caetele la comandă și fără șgomot. (Revisuire, îndrumări pentru șederea la scris. Cercetarea curățeniei). Scrieți cu toții:

Scolarul silitor învață.

Pisica prinde șoareci.

Fruitele coapte sunt dulci.

Vecinul culege cireșe.

Copiii cei buni respectă pe părinți.

Exerciții pentru a ne convinge dacă s'au înțeles cele predate.

Resumat. CU Cluj / Central University Library Cluj

Teme: Pentru lecțiunea viitoare să-mi scrieți fie-care câte două propozițiuni simple și 4 dezvoltate; din care două dezvoltate cu câte un atribut; iar cele-l'alte 2 cu câte un compliment. Ce lucrare v'am dat pentru ora viitoare, D-ta ?

Eșire în ordine în curte. Mișcări gimnastice.

Ion I. Onu

Institutor.



ȘTIINȚA LA INDEMÂNĂ TUTUROR ¹

Sa-ți viața omului și a animalelor etc., scrisă în formă
de epistole către o fetiță.

Scrisoarea a două-zeci și opta, „Animalele“

Scumpă copilă, știi că am finit cu viața omului și că acum avem să stăm puțin de vorbă asupra animalelor.

Scopul pentru care vreau să-ți vorbesc ceva despre animale este ca să pricepi și mai bine pe om, pe tine însă-ți; căci animalele seamănă foarte mult omului, în ce privește organismul intern și funcțiunile organelor; așa că dacă ar semăna și prin forma externă a corpului, ele ar fi semenii noștri. Din cauza acestei asemănări oamenii au milă de animale și în unele țări s'au format chiar societăți pentru protecția lor.

Dacă ai lua un cal și l-ai observa, ai constata că și el are o gură garnisită cu dinți pentru măcinarea nutrețului, o limbă pentru a înghiți amestecătura, un laringe care se închide spre a o înlătura, un esofag care o primește; un stomac cu sucurile sale gastrice cari sunt cași ale tale, cu forma lui ca un cimpoi și un pilor ca și la tine; un intestin subțire în care vine fierea de la ficat; vase chilifere cari sug un chil lăptos cași al omului; mai departe un intestin gros și celelalte. Afară de acestea, el are o inimă cu două ventricule și cu supape, cași tine, numai că inima lui e mai mare. Plămânii lui sunt de asemenea o piață de cărbuni, unde se face același schimb de acid carbonic și de oxigen, cea ce probează că *soba* calului arde cași a noastră, și dacă pui termometrul în gura lui, vezi că arată 37 și jumătate grade, o mică deosebire de temperatura omului care variază între 38 și 39 de

¹ Vezi numerile precedente ale acestei reviste.

grade. Dacă analizezi sângele lui, găsești același zer și același chiag, aceleași săruri și aceleași globule, având aceeași compoziție și aceeași acțiune. Mai este oare nevoie să-ți spun că fibrina și albumina lui cuprind la 100 de grame : 67 grame de carbon și 7 grame de idrogen ?

Așa dar, acest nobil animal nu este compus în definitiv de cât de puțin cărbune, de puțină apă și de puțin aer, precum și de o mână de sare, adică întocmai cași omul, cași laptele, cași oul, și ca și napul.

Ce alt dovedește aceasta, de cât că calul și toate celelalte animale se aseamănă în totul omului în ce privește interiorul corpului ?

Din cauza acestei mari asemănări a corpului nostru cu ale animalelor, oamenii învățați împărțind tot ce există în natură în trei mari clase, numite *regnuri* sau *domeniuri* și anume : regnul animal, regnul vegetal și regnul mineral, au cuprins și pe om în regnul animal.

Fiecare regn însă a fost împărțit din nou în alte clase. Așa regnul animal s'a subîmpărțit în cinci clase, din cari mai însemnată este clasa *mamiferelor*.

Ți-aduci aminte ce însemnează espresia vase *chilifere* ?

— Vase chilifere însemnează vase ori canale purtătoare, conducătoare de chil.

Mamifere va să zică viețuitoare a căror parte femeiască are țite, nasc pui și-i hrănesc cu lapte. Și tu ești mamiferă, drăguță, căci și tu ai fost hrănită cu lapte la sinul scumpei tale mame.

Negreșit însă că sunt mai multe feluri de mamifere. În adevăr, mamifer este mama ta, mamifer e mămuța, mamifer este liliacul, acel șoarice inaripat care sboară seara ; mamifere sunt lupii, câinii, pisicele, urșii, etc. ; mamifere sunt *ariciți*, *șoariciți*, *elefanții*, *caii*, *boul*, *chitul*, și altele ; și tu însăși poți face deosebire între aceste felurite viețuitoare. Dar, dacă o copilă ca tine poate face această deosebire, cu atât mai mult au făcut-o oamenii învățați.

Asfel, ei au deosebit o clasă de mamifere numindu-le *bimane*, adică ființe cu două mâini. În această clasă ești tu pusă, fetică. Dar, să nu-ți fie frică, căci nu ești singură: alături cu tine se află mămișata, iubitul tău tată, sglubiile tăi frați și surioare, și eu însumi, ba încă toate fetițele, toate domnișoarele, toți tații, în fine toți oamenii, căci din toate viețuitoarele numai *neamul omenesc* are două mâini.

A doua clasă de mamifere este *a cadrumanelor* sau *patrumanelor*, adică a ființelor cu patru mâini, cari nu sunt altele de cât *maîmuțele*. Al treilea vine clasa *carnasierelor*, a mâncătoarelor de carne, în care intră câini, pisicile, lupii, vulpile, tigrii, lei, urșii și toate animalele cari trăesc cu carne. Dintre aceste carnasiere, ursul seamănă omului în privința gustului mâncării: el, cași omul, nu se mulțamește numai cu carne, ci mănâncă legume, fructe, de toate, de aceea el este *omnivor*, mâncător de toate, precum ești și tu.

Mai sunt și alte clase de mamifere, precum *Insectivorele*, mâncătoarele de insecte, din cari face parte și ariciul; *Rozătoarele*, precum este șoaricele; *Pachidermele*, ființele cu piele tare, cum sunt elefantul, rinocerul, ipopotamul, calul, asinul și porcul; *Rumegătoarele* între cari se află vacile, boii, oile, etc.; *Amfibiile*, animale cari trăesc în apă și pe uscat, precum sunt *focile* și *morșii*; *Cetaceii* sau chiții și balenele.

Vezi câte numiri ciudate au dat învățații viețuitoarelor! dar au fost siliți să recurgă la asemenea numiri ca să se poată da o idee despre fiecare fel de animale dupe numele lor.

Când te vei face mai mare și vei învăța mai multă carte, ai să vezi că mamiferele dintr'o clasă diferă de cele din alte clase nu numai prin forma de afară a corpului, ci și prin construcția gurii, a dinților, a tubului digestiv și prin hrană. Hrană, iată o cestiune asu-

pra căriia ar trebui să ne oprim mult și lung, dar voesc să finesc mai curând, căci mi s'a urit de când îți tot spuî multe și mărunte. Cu toate acestea, câte-va vorbe tot voiî spune în această privință.

Hrana este *una* din cauzele principale cari influențează asupra tutului viețuitoarelor; căci alimentele, felul lucrurilor de hrană pot modifica aparatul digestiv; astfel viețuitoarea care mănâncă numai ierburî, rădăcini și alte lucruri tot așa de puțin hrănitoare, trebuie să aibă dinți mai puternici, un stomac mai mare și intestine mai lungi de cât viețuitoarea care mănâncă substanțe mai hrănitoare, precum carne, oă, lapte, zahăr, pâine, etc. Spre a te încredința și mai bine despre adevărul acestor vorbe, ai să privim mai de aproape câte-va animale din cele mai cunoscute, precum sunt: porcul, mistrețul, șoaricele, calul, boul, oaia, etc.

Tocmai în fundul curții, aveți o cocină de porci. Tot ce rămâne de la masă li se duce lor să mănânce, fie carne, zarzavaturi, prăjituri, fripturi, în fine din tot ce mâncați la masă, și pe de asupra li se mai dă uneori porumb, verdețuri, etc. Dacă stai d'o parte și privești la dinții lor, constați că ei au dinți canini (cânești) ca și tine, poate ceva mai mărișori. Dacă pleci însă dup'acea la menagerie, unde se află porci sălbatici, adică *mistreți* și privești la ei când mănâncă, constați că și ei au dinți canini, dar ce canini! Doamne ferește, să scape din cușca lor că te-ar sfășia: caninii mistrețului sunt mari și puternici, ești afară din gură, încârligați și ascuțiți. Și știi, pentru ce are el astfel de canini? — Pentru că se hrănește numai cu fructe crude și cu rădăcini ce trebuie să desgroape, să smulgă din pământ. Dacă n'ar avea asemenea dinți ar muri de foame. Prinde însă câte-va perechi de mistreți, închide-le în cocini, dă-le să mănânce ca porcilor de casă ce-î aveți în fundul curții, și *cu timpul* nu vor mai avea canini atât de mari.

Aci este nevoie de o mică deslușire : să nu crezi că micșorarea dinților se va constata la perechile de mistreți ce ai fi închis în cocină ; nu, să nu te înșeli ; aceasta se va întâmpla la strănepoții strănepoților lor , adică peste o mie, două, sau și peste mai multe zeci de mii de porci de ai lor. Natura nu se grăbește în lucrările sale, căci pentru dînsa nu există timpul ; înaintea ei o secundă sau un milion de secole este tot una ; de aceea îi e de o potrivă ei că ar săvârși acuma sau peste mai multe milioane de veacuri o lucrare oare-care, îi e destul s'o săvârșească, dacă i s'au dat condițiile ce-i trebuie pentru acest scop. În exemplul nostru de față, cu mistreții, ea va face ca strănepoții mistreților închiși în cocină și hrăniți ca porcii noștri de casă, ca acei strănepoți să nu mai aibe canini mari și încârligați. Dar nu numai dinții se vor schimba la strănepoții mistreților noștri închiși în cocină, ei se vor schimba și intestinele, adică vor deveni mai scurte de cât la străbunii lor mistreți, când au fost prinși din pădure. Causa este că hrana dată de om se mistuește mai repede de cât fructele sălbatice și rădăcinile cu cari se hrăneau aceia în păduri : cu cât o hrană e mai grea de mistuit, cu atât mai mult ea trebuie să zacă și să se plimbe prin intestine. Tot asemenea este și cu stomacul : cu cât sunt mai puțin hrănitore alimentele ce unele ființe mănâncă, cu atât mai multe trebuie să mănânce și deci stomacul trebuie să fie mai mare. Dar și între oameni se află *unii* cari au stomacuri mai mari de cât ceilalți. Astfel, eu mi-aduc aminte că mama mare a mea avea un stomac mai mare de cât toți ai casei, așa că în cele din urmă ajunsese să nu mai poată merge de cât cu mare greutate. Doctorii îi spuneau că asta era din cauză că dînsa mânca prea multă pâine și bea prea multă apă. Dumneai însă nu vrea să creadă, până când s'a găsit un doctor care a închis-o într'o cameră și a

poruncit să-i dea cu porția pâinea, apa și mâncarea. După câte-va luni s'a slăbit și s'a făcut așa de bine, în cât alerga mai iute și mai mult de cât noi copiii, și a trăit până la adânci bătrânețe. Vezi, ea a fost mai cuminte de cât doi colegi ai mei de școală, cari aveau obiceiul de a bea apă multă de tot, a mânca bucate multe și mai cu seamă pâine multă, fără să mai vorbesc de fructe care le înghițeau ca de frica morții, când da peste ele. Nenorociții ! Dacă le spunea câte cine-va să se modereze, să nu mai mănânce atâta, ei nu vreau nici s'audă. Ei bine, știți ce li s'a întâmplat ? După ce au sfârșit liceul, și-au luat bacalaureatul, au mers în străinătate să învețe medicina, să se facă doctori, atunci au început să simță din când în când că-i supără stomacul. De o cam dată, ei au crezut că n'o să fie nimic dar după trei, patru ani, au fost siliți să părăsească învățăturile și să se caute de stomac. Unul din ei a murit când avea 24 de ani ; al doilea însă mai tare a trăit mai mult, așa că a avut timpul să se ducă din nou la învățături, unde a luat doctoratul în medicină ; dar ce folos ? că la trei ani în urmă a murit și el, în etate de 31 ani. După ce devenise doctor, îl vedeam tot slab, gălbejit și prăpădit. Il întrebam adesea, ce ai *Munte*, așa-i ziceam noi în școală din cauza grosimii lui. — Sufer de *gastralgie*. Și când s'aprozia de mine, respirația lui mă trăsnea în cap, așa mirosia de urit. — Dar ce este aia *gastralgie*, il întrebam eu. — Boală de stomac. — Și din ce ți-a venit, căci în școală erai cel mai sănătos, și cu stomacul stai mai bine de cât toți, tu și cu *Morun* ; voi mâncați și beați mai mult de cât ori care altul.—Da, așa este, răspuse el, eu și cu *Morun*, reșosatul meu coleg, întreceam pe toți la mâncare ; dar fapta aceea l'a băgat pe el în groapă de tiner și are să mă bage și pe mine în curând. Știi negreșit, adause el, că *Morun* a murit din cauza *dilatării*, lăbărtării intestinelor.

Și în ce suferințe a murit, sërăcuțul! Se ruga de toți să-î dea vre-o otravă sau o armă ca să-și curme mai curind zilele, căci nu mai putea de dureri. Vezi la ce rele se espune omul care își indoapă stomacul cu lucruri puțin hrănitore? Dar tocmai acum bag de seamă că m'am depărtat de cestiune. Să ne întoarcem la punctul de unde am plecat. Ziceam că după multe și nenumărate generațiuni, rânduri de porcei, mistreții hrăniți cu bucate de la masa omului, vor ajunge să nu mai aibe colți mari, să aibe un stomac mai mic și intestine mai scurte, din cauză că nu mai aũ nevoie de colți ca să desgroape rădăcină, și din cauză că măncarea actuală fiind mai hrănitore poate să îndestuleze trebuințele vieții într'o cantitate mai mică, în fine aceste mănări fiind mai ușoare de mistuit n'aũ nevoie de intestine prea lungi.

Când mi-arunc ochii înapoi, peste ce am scris, vèd, dragă copilă, că am stat prea mult de vorbă cu mistreții. Să nu-ți pară rău însă, căci cu ocazia acestui egzemplu ai putut vedea puțin influența ce aũ alimentele asupra aparatului digestiv al orcării viețuitoare. Dar schimbarea hranei are influență și asupra temperamentului. În adevèr, cu micșorarea colților, stomacului și intestinelor, mistreții și-aũ părăsit și sèlbăția, rèutatea lor, aũ devenit mai blânzi. Și ca să te convingi despre această schimbare n'ai de cât să pui față în față o ceată de mistreți din pădure cu o ceată de porci de casă, cari nu sunt altceva de cât mistreți domesticiti. Intre aceste doè cete vei constata aceiași desosibire ce există între oamenii sèlbatici și cei civilizați. Dar să trecem și la alte egzemple. **E. B.**



REGULAMENT

PENTRU

Conferințele institutorilor absolvenți ai școalei Normale de Institutori din București.

Subsemnatul însărcinat din partea on. minister de Culte și Instrucțiune publică prin adresa din 21 August a. c. No. 8351 Seria A. cu elaborarea unui regulament pentru conferințele practice ale normaliştilor absolvenți, a redigiat și înaintat aceluiași „Regulamentul“ ce urmează mai jos. Il publicăm în „revista“ noastră, ca cei interesați luând cunoștință despre dînsul să-și poată face observațiile relative, de carî, în cât vor fi potrivite cu împrejurările noastre la aplicarea acestui regulament—se va ține socoteală.

V. Gr. Borgovann.

Art. 1. — Toți institutorii absolvenți ai Școalei Normale de Institutori din București formează un corp moral: „Societatea tinerilor institutori,“ sub auspiciile ministerului cultelor și instrucțiunii publice.

Art. 2. — Cei alți institutori pot intra și dînșii în această societate, dacă îndeplinesc obligațiunile specificate mai jos.

Art. 3.— Institutorii tineri, din fie-care oraș din țară, formează tot atâtea secțiuni ale *Societății tinerilor Institutori*.

Art. 4.— Scopul societății este să țină pe membrii săi în raport (legătură) cu școala normală de institutori: va să zică să-i țină în curentul și la nivelul dezvoltării, ce o iaș din zi în zi științele pedagogico-didactice.

Art. 5.— Ca mijloace pentru ajungerea acestui scop se pot indica :

a) Fie-care membru este obligat să aibă toate manualele didactice după care se fac cursurile la școala normală, precum și o revistă pedagogică.

b) Membrii societății se întrunesc în conferințe săptămânale, lunare, generale și anuale. Absențele nemotivate de la

conferință se consideră întocmai ca cele de la prelegerile din clasă; prin urmare trag după sine reținerea corespunzătoare din leafă.

Art. 6.— Societatea se dirige prin directorii de la școala normală de Institutori și cea de aplicație; iar secțiunile (art. 2) prin un president și un secretar, aleși de membrii acestor secțiuni (dintre dînșii).

Art. 7.— Conferințele săptămânale se țin Sâmbăta seara; cele lunare în Sâmbăta întâia a fie-cărei luni; cele semestriale la finele fie-cărui semestru, iar cele anuale o-dată între 1-4 Sept.

Art. 8.— Caracterul acestor conferințe este curat pedagogico-didactic, interzise fiind discuțiile de orî-ce altă natură. Secretarul dresează asupra fie-cărui conferințe un proces-verbal, care rămâne în archiva școlaei.

Art. 9.— În conferințele săptămânale membrii fac raport mai întâi asupra materiei de învățămînt, ce a parcurs în săptămâna cutare din toate obiectele de studiu conform cu programa analitică a școlaei lor. Apoi câte unul dintre membri, după o ordine stabilită prin înțelegere comună, expune metoda, ce a urmat în predarea lecțiilor: exemplele, de cari s'a servit, regulile, ce a formulat și aplicațiunile, ce a făcut. Fie-care poate ceti câte o schiță caracteristică asupra unui elev din clasa sa; se pot face resumate de scrieri pedagogice, recenziuni de articole, de cărți, de reviste, etc.

În cea ce privește partea disciplinară se supun aprecierilor și debaterilor conferinței abaterile (cari au avut loc în decursul săptămânei) de la ordinea și disciplina școlară impuse de regulamentul în vigoare al școlaei primare urbane.

În aceste conferințe fie-care membru are dreptul, ba este chiar obligat să-și expună liber: experiențele, părerile, proiectele, dificultățile, diferențele și casurile disciplinare relative la școala sa.

Art. 10.— Materialul pentru conferințele săptămânale și-l pregătește fie-care membru în decursul sept. În scopul acesta fie-care institutor își face zilnic preparațiile sale înscris în-

tr'un caet anume. In acela își notează toate impresiunile, observațiunile ce le poate face în decursul prelegerii, precum și hotărârile, ce a luat la sfârșitul lecțiunii, după ce s'a esaminat pe sine întru cât a putut observa prescripțiunile pedagogice și didactice.

Intr'un caet sau registru special va nota ori-ce observație asupra caracterului școlărilor și a tratării lor.

Art. 11.— Tinerii institutori din capitală asistă odată la 2 săptămâni la conferințele de la școala normală, după o ordine stabilită la începutul anului școlar de către direcția școlălei de aplicație.

Art. 12.— Institutori absolenți ai școlălei normale, numiți sau cari se vor numi în județe vor fi inspectați în clasele lor de 3-4 ori pe an de către directorii Școlălei Normale și al școlălei de aplicație. — Domnii directori vor putea cere de la institutori să ție o lecție de probă înaintea d-ilor, după normele prevăzute la art. următor (13).

In timpul inspectiilor ambii directori vor avea diurna pentru cheltueli de dislocare, pe lângă care în provincie vor avea bilete de liber percurs.

Art. 13.— In fie-care lună se ține din materia, ce este la rând din programa analitică a școlălei lecție *de probă* la fie-care școală urbană în capitală și orașele din provincie, unde funcționează cel puțin 2 institutori normaliști. La această lecție asistă toți membrii secțiunii respective criticând'o în modul obicinuit la Școala Normală. Lecția o țin institutori după o ordine mai dinainte stabilită.

Art. 14. — In fie-care întrunire semestrială biroul face un raport asupra conferințelor săptămânale și lunare, în care resumează hotărârile luate în acele conferințe. Apoi se citește una sau două disertațiuni din științele pedagogice (psichologie aplicată, pedagogie și didactică).

Art. 15.— Conferențiarii și materia conferinței se desemnează de birou în întrunirea precedentă. Ordinea acestor lucrări se va stabili ast-fel ca pe fie-care institutor să-l a-

jungă rândul odată. Ordinea conferințelor terminată se începe din nou.

Art. 16.— Conferințele teoretice și lecțiile de probă sunt urmate tot-d'auna de critice relative. Critica conferinței se încredințează unei anumite comisii. Aceasta va raporta în scris adunării întru cât conferențiarul a observat în espunerea sa regulile logice și principiile didactice sau metodice: va să zică critica trebuie să fie fundată pe rațiuni psihologice, să nu fie numai un efect al întâmplării și dorinței. Să fie obiectivă, sinceră, adevărată, amicală, cuviincioasă și instructivă, arătând dacă disertația e defectoasă, unde ? pentru ce ? și cum putea fi ?

La începutul, în decursul și la finele fie-cărei lecțiuni de probă se vor executa de către elevi câte un cântec potrivit cu împrejurările școlii respective.

La critica lecției de probă întâi are cuvântul propunătorul. Dînsul comunică observațiile ce și le-a făcut el însuși asupra lecției sale *în decursul acesteia*. După aceasta, urmează critica colegilor săi. Președintele provoacă pe unul sau pe altul dintre membri, ca să-și facă observațiile relative la învățămînt și disciplină. Propunătorul răspunde criticelor făcute apărându-se și motivând procederea urmată de el. În sfârșit, președintele resumează și completează observațiunile făcute, enunțând rezultatul lecțiunii.

Art. 17. — Indicațiile speciale la facerea criticei pot fi următoarele :

1) Ce loc ocupă și ce importanță are lecția respectivă în programa de studii a clasei cutare ?

2) Tot ce a spus propunătorul a fost adevărat din punct de vedere real al învățămîntului ?

3) S'a observat proporția care trebuie să existe între întinderea lecțiunii și timpul în care trebuie să se facă ($\frac{3}{4}$ oră) ?

4) Dispoziția și aranjarea lecției a fost clară ? Materia potrivit distribuită ?

5) Învățămîntul a fost intuitiv ? și prin ce mijloace ? s'a realizat intuițiunea ?

6) S'a făcut analiza și sinteza reală, logică sau rațională ?

7) S'a deprins în de ajuns cunoștințele desfășurate ? S'a imprimat bine în memorie ? Ce s'a făcut pentru aplicația lor ?

8) S'a aplicat forma de învățămînt cea mai potrivită ? S'a formulat bine întrebările ? Cum s'a distribuit între școlarii ? Limbajul propunătorului a fost clar, precis, scurt ? — Cum s'a apreciat răspunsurile școlarilor ?

9) Ce este de zis asupra procedurii analitice sintetice, inductive, deductive, etc ?

10) Ce exemplu s'a adus ? Care se puteau aplica mai nimerit ?

11) Cum a fost tonul, poziția, și manierile propunătorului ?

12) Care a fost atitudinea copiilor ?

13) Cum a fost disciplina, atențiunea, liniștea școlarilor ?

14) A fost propunătorul atent la greselile copiilor, sau a trecut ceva cu vederea ?

15) Ce poate zice asupra succesului final al lecției ?

Art. 18. — Conferințele semestriale durează o zi, și se încep la 8 ore cu o prelegere practică. (Art. 13). Aceasta nu ține mai mult de cât lecțiile obișnuite. Apoi urmează critica. După amiază se continuă cu citirea disertațiilor sau a altor lucrări relative și cu expeduirea afacerilor curente ale secțiunii (bunăoară, a constata dacă membrii au cărțile necesare, preparații, reviste, etc).

Art. 19. — Procesele-verbale (în copie) asupra întrunirilor semestriale se vor înainta direcțiunii școlii normale în București, cel mult până la I-iulie al fie-cărui an.

Art. 20. — Cu ocazia examenelor de finele anului, direcția școlii Normale poate trimite delegați speciali cari vor asista la examene și vor trebui să raporteze asupra lor (examenelor).

Art. 21. — Conferința sau întrunirea anuală se poate ține

în orice oraș, în care funcționează doi institutori absolvenți ai școlii normale.

Art. 22. — La toate întrunirile anuale sunt obligați a lua parte toți membrii „Societății tinerilor Institutori”. În scopul acesta institutorii vor primi bilete de liber percurs pe căile ferate cu ocazia întrunirii.

Art. 23. — Ședințele se încep cu serviciul divin la care institutorii se prezintă *in corpore*. Adunarea o deschide președintele societății printr'un discurs potrivit; apoi se citește raportul general prin care se espune în liniamente generale întreaga activitate a membrilor în secțiunile lor; se țin (după împrejurări) conferințe de interes general pedogogico-didactice; se citesc recenziuni asupra opurilor didactice; se discută tot felul de chestiuni școlare; relativ la înaintarea scopului societății; în fine se pot face excursiuni la locurile memorabile.

Art. 24. — La întrunirile societății, precum și la toate lucrările membrilor se vor invita prin presă, și vor lua parte toți iubitorii de progres ai învățămîntului.

Art. 25. — Regulamentul acesta intră în vigoare îndată ce se aprobă de autoritățile școlare superioare.

Modificări se pot face, însă după experiențele și nevoile, ce timpul le va aduce cu sine.

Dar aceste modificări se pot face numai în adunările anuale și la propunerea în scris a cel puțin a $\frac{1}{3}$ din membrii ordinari. Modificările discutate și primite de adunarea generală se vor înainta autorităților școlare superioare și numai după aprobare pot intra în vigoare.



ROLUL ȘI IMPORTANȚA ÎNVĂȚĂTORULUI ÎN ȘCOALĂ ȘI AFARĂ DIN ȘCOALĂ ¹

Domnilor colegi, adunați în conferințe, ne considerăm ca în sînul unei familii din care toți facem parte și unde avem menirea a ne instrui prin d. revisor, părintele familiei, și prin noi înșini. Așa fiind, vom fi cu inima deschisă ca frații către frați, sfătuiuindu-ne și primind sfaturi pentru timpul când ne vom împărștia de la sînul bunului părinte spre a ne conduce singuri în lumea mare.

În acest scop s'a dat de către bunul nostru revisor, S. Ionescu, frumoasa teză: „Rolul și importanța învățătorului în școală și afară din școală“, pe care, v'aș ruga călduros să-mi dați voe a o tracta, atît pe cît puterile mă vor ajuta.

Precum omul și societatea omenească nu poate sta pe loc fără a da înapoi, asemenea și școala. Pentru a fi bună ea trebuie să lucreze ne-întrerupt pentru a deveni tot mai bună. Inseși cerințele culturii, care pășeste tot înainte spre îndeplinirea unui mare ideal, — perfecțiunea — cere aceasta.

Acei cari în școală au datoria de a lucra spre a face ca să prospereze, suntem noi învățătorii în prima linie.

Noi dar trebuie să avem înainte de toate iubire către școală și să nu pară ca o povară. Școala trebuie să ne fie însăși viața noastră, pentru a face ca și școlarul să nu trăească de cît în școală și pentru ea.

Iubirea către școală și-are fundamentul în simțimintele religioase, morale și pioase ale învățătorului; căci numai aceasta îl înzestreză cu acea răbdare plină de bunătate și de blîndețe, cu acea înțelepciune, fără care școala nu poate fi condusă.

Iubirea noastră se arată nu numai în punctualitatea cu care am apărea la cursuri, dar și în predarea zilnică a acestora, precum și în îmbunătățirea lor în decursul anilor.

Cînd școlarul nostru știe că învățătorul său se sue pe catedră, cînd orologiul sună minuta regulamentară, și el vine pe bancă fără întârziere și greutate, făcîndu-și cu aceasta pentru întreaga lui viață, din datorie un obicei.

¹ Teză tractată în conferințele generale din Suceava, în ziua de 10 Septembrie, 1890.

Când noi, învățătorii, ne-am sili să cunoaștem foarte bine materia ce predăm, am afla căile cele mai bune și mai lesnicioase de a învăța pe școlarii iute și cu temeiu; și ei înțelegând și pricepând ceea ce li se spune, cugetă la ceea ce învață;—timpul cere ca învățămîntul să fie în stare a pune în mișcare inteligența și cugetarea, deșteptând viul interes al școlarilor.

Pentru realizarea acestora, se cere ca noi să ne dăm o mai mare osteneală;—dar vre-unul dintre noi, ar zice: pentru ce atâta muncă și osteneală, de oare-ce sunt puțin recompensat?

Răspunsul logic ar fi acesta: Care recompensă mai mare poate fi, poate căpăta cine-va, de cât recunoștința a rîndurii și rîndurii de generațiunii, cărora li s'a dat puțința de a deveni oameni onești, muncitori și cugetători în toate căile activității lor!?

Câtă răsplată morală nu au colegii noștri cei mai vechi, ca, d. e., d-nii Busuioc, Cărlănescu, Părintele Lateș, Bondescu, Stupcanu, etc., când ved pe elevii lor, uniî colegii cu ei, alții bunii gospodari, mulțumindu-le tot-d'auna și fiindu-le recunoscători pentru munca ce ș'au pus a-i face oameni de treabă!

Să iubim copiii ce ne sunt încredințați a-i educa, și să ne purtăm cu ei ast-fel, în cât să câștigăm iubirea lor și în acelaș timp și autoritate asupra lor. Trebuie să ne bucurăm de o mare răbdare pentru a nu ne înfuria de toată nimica; să fim drepti cu fie-care, tratându-i de o potrivă, fără ură și fără părtinire.

Când intrăm, dimineața sau după prânz, în clasă, cel întâi lucru, să inspectăm în două, trei minute, toți copiii pentru a ne încredința dacă sunt curați pe mâini, picioare, cap, etc., și dacă găsim contrarul, să facem observațiile trebuitoare. Dar dacă, ferească Dumnezeu! chiar noi intrăm în școală ne peptănați, cu părul vâlvoi, cu încălțămîntea murdară, cu cravata după ceafă, cu mâinile nespălate, cu unghiile netăietate etc. etc., oare suntem în drept a face observații de felul acesta școlarilor noștri?—Nu. Decî vom căuta a fi întâi noi ca exemplu în ordine, curățenie și esactitate, și apoi să ne permitem a face observațiile cuvenite acolo unde găsim contrariul.

În fine, pozițiunea, posa ce trebuie să avem față cu copii,

expresiile ce întrebunțăm în convorbire, trebuie să fie bine alese și chibzuite.

Precum ni se cere în școală ordine, esactitate, curățenie, blândetă, consecvență, etc., tot acestea ni se cer și afară din școală, adică în raporturile dintre noi și sătenii.

Deci, spre a conrespunde menirii la care suntem chemați, să fim de exemplu în toate privințele, de buni gospodari, de oameni cinstiți, muncitori, pioși, etc.

În casa noastră, în ograda noastră, în grădina noastră, să predomină ordinea și curățenia. Vitele noastre trebuiesc îngrijite și adăpostite așa cum prescrie cartea; și de cât multe și rele, mai bine puține, bune și frumoase.

Agricultura ce o facem să fie pe cât posibil sistematică din care, — vorbind relativ, cu mai puțină cheltuială, tragem un folos mai mare.

Portul nostru să fie curat, bun și nepretențios.

Prin aceste mijloace vom servi de model consătenilor noștri, căutând și ei încetul cu încetul, la rândul lor, a ne imita; și pe lângă acestea se vor convinge că acel cu patru ochi duce o viață mai lesnicioasă, de cât ignorantul.

Vom arăta sătenilor o mare bună-voință, sfătuindu-i părintește și cu mare blândetă la toate păsurile și nevoile lor. Nu vom fi mândri față de ei, nu vom face ca unii ce în gând își zic: „Cine-î ca mine și eă ca nime“, din contră blândetă caracterizează apostolatul. Cine nu știe, cât îi e de displăcută săteanului nostru mândria și cu ce ochi privește el pe omul mândru.

În sfârșit, ne vom feri a lua parte la petrecerile sătenilor ce se fac în deobște cu băutură, ca d. e., nunți, cumetrii, prasnice, etc., sub cuvântul că avem marea datorie de a combate și beția ca și alte viciuri, atât în biserică la ocaziuni, cât și în școală tot-d'auna.

Săteanul vездându-ne oameni virtuoși, ne va respecta, ne va iubi și nu va mai zice că copilul său este în rele mâini.

P. Herescu.

Invătător Găinești-Suceava

NOTA. — Această conferință e de mare importanță, căci vorbește un invătător despre datoriile invătătorilor.

Red.



ASACHI

George Asachi este una din marile figurî cari au jucat un rol foarte însemnat în redesteptarea Românisului, din acest secol. Românii dătoresc mult acestuia mare patriot; de aceea s'au găsit câte-va persoane cari au propus și au stăruit să i se ridice o statuie în Iași, unde și-a dezvoltat dînsul activitatea sa. Această statuie s'a făcut, și la 14 curent a și fost desvălită c'un mare ceremonial, la care au participat toate autoritățile culturale din țară, toate școalele din Iași, universitatea din București, și un public foarte numeros. Coroanele depuse au fost numeroase, dar au fost destule și discursurile pronunțate. Cel mai însemnat însă a fost al d-lui V. A. Ureche, căci într'însul se oglindește, pe cât posibil, toată activitatea marelui bărbat G. Asachi; de aceea să și-l procure orce Român. Asachi s'a născut la 1 Martie 1788, în orașelul Herța, din județul Botoșani. Tatăl său era preot și se numea Leon Asachi, care rămîind văduv se călugări, dar îngrijii de a da o bună educațiune copiilor săi; de aceea îi duse la școalele din Lemberg, unde George Asachi se distinsese foarte mult la învățătură, așa că la etatea de 16 ani termină studiile universitare și luă doctoratul în filosofie. În urmă se ocupă cu arhitectura, cu ingineria și cu pictura, la Viena.

La 1812, întorcîndu-se la Iași, fu numit profesor de inginerie în o școală greacă. El preda lecțiunile în limba română. În toată capitala Moldovei nu se afla atunci alt profesor care să predea în românește lecțiunile de cursul secundar. Entusiasmul tinerimii răspundea zelului lui George Asachi, așa că de la 1814—1819 toți fiii de adeverați boieri români urmară cursurile lui de inginerie, și luară parte mulți pe scena teatrală; căci trebuie să știm că G. Asachi la 1817 a înființat și teatrul român în Iași, unde se jucau piese parte traduse, parte compuse de el, iar actorii și actrițele se recrutau la început mai mult din familiile cele mari. Căldura patriotismului se ridica din ce în ce mai mult, ceea-ce făcu pe autorități să-i închidă școala. Un bărbat însă ca G. Asachi, nu putea sta în nelucrare.

În 1820, el aduse profesori din Transilvania pentru seminarul din Socola (lângă Iași). Aceasta o făcu el cu aprobarea mitropolitului Veniamin Costache și cu înțelegerea lui

Mihail Sturdza, un boier român cu multă învățătură pentru acel timp. În fine, influența lui G. Asachi asupra învățămîntului, asupra progresului și a culturii în genere din Moldova, devine din ce în ce mai însemnată. Și aceasta venia de la activitatea lui în toate direcțiile. În adevăr, el este arhitect, profesor, inginer și autor de teatru, autor de cărți didactice, fondator de gazete, poet, istoric, geograf, etc., etc. Astfel el a scris: *O aritmetică, o geometrie și o algebră*; piesele *Petru Rareș, Elena Dragoș, Turnul Prutului, Pedagogul și Țiganii*, gazetele „*Albina Românească*“ în 1829 „*Gazeta de Moldova*“ și „*Foiaia satească*“, tustrele foii politice; „*Icoana lumii*“ foaie săptămânală, literară și științifică ilustrată. În această din urmă foaie se află o gravură foarte frumoasă, reprezentând întâlnirea *Dochiei* și a lui *Traian* sus pe munți.

Mai sunt și alte scrieri, precum: un *Atlas istoric*, un *Tablou istoric, Nuvele istorice române*, din care unele publicate românește și altele franțuzește; scrieri poetice: *Imnuri, idile, ode, fabule, elegii*, etc. Tot el a fondat biblioteca universității din Iași. Și să nu credeți că el publica atâtea scrieri din dorința de a se arăta ca scriitor, ca autor, ci făcea aceasta numai și numai din dorința de a servi patria, de a redăpta simțul național și de a stimula pe concetățeni și mai ales tinerimea scoalelor; căci când îi căuta, el avea într'un câțva dreptate când zicea că nu este adevărat poet, nici compositor.

Meritul lui principal este că a cugetat, a scris și a vorbit despre or-ce era neapărat trebuincios în acel timp țării sale. El a fost unul din cei mai străluciți patrioți și va fi considerat tot-d'auna ca una din gloriile cele mai frumoase ale României. Dar, spre a putea spune toate faptele cele mari ale lui G. Asachi ar trebui să se scrie volume întregi.

Un asemenea patriot mare n'avea până acum nici o statuie în România, de și el a încetat din viață în Noemvrie 1869, adică de 21 ani.

Statuia este făcută de sculptorul român Georgescu, în marmură de Carara și este foarte bine executată. George Asachi, șade p'un scaun, cu pana de gâscă în mâna dreaptă și în mâna stângă ține pe genuchiu pergamentul fundării școlii sale de ingineri. Sub scaunul său se văd teancuri de cărți. Cunoscătorii asigură că această statuie este un cap de operă sculpturală, așa că d. Georgescu silindu-se a immortaliza în

marmură pe Asachi s'a immortalizat și pe sine însuși în memoria generațiunilor viitoare.

Față cu acestea nu pot da mai bun consiliu cititorilor revistei *Lumină pentru toți*, de cât să se inspire de sentimentele patriotice ale lui George Asachi și să se ducă la Iași spre a-î admira figura cea maiestoașă care pare că vorbește inimii spectatorilor.

George Asachi se căsătorise și a avut mai mulți copii. Fiica lui, numită Ermina, a fost luată în căsătorie de cunoscutul frances Edgar Quinet, care a devenit dupe aceea unul din cei mai mari scriitori ai Franței și care a lucrat mult chiar în interesul Românilor. Dar el a murit mai anii trecuți și soția lui trăește la Paris, unde se ocupă cu adunarea și publicarea unora din scrierile regretatului ei soț.

Un alt copil al lui G. Asachi este renumitul doctor Asachi, profesor la Universitatea din București.

Acum, cu ocazia desvelirii statuii lui Assachi, Mitropolitul din Iași a scris o învitare către d-na Ermina veduva Edgar Quinet, născută Asachi, la care dînsa răspunde prin următoarea scrisoare :

Inalt P. S. Mitropolit,

Primesc cu o adâncă recunoștință adresa oficială cu care mă onorează Eminentă Voastră și care mă vestește de apropiata inaugurare a statuii ridicate spre amintirea mult iubitului meu tată. Aceasta este singura mângâere ce am de când am fost lovită de nenorocire. Acest act de dreptate și de recunoștință mă mișcă în adâncul inimii. Onoare comitetului! Onoare României care slăvește amintirea marelui patriot! Până acum, singură dragostea mea de fiică împreună cu Edgar Quinet, slăvise pe George Asachi, stabilind înaintea posterității neperitoarele lui titluri. De la 1812 până în ziua sa din urmă, Noembre 1869, el n'a avut de cât un gând, regenerarea României. El și-a servit țara cu o desinteresare antică. El a introdus întâiele elemente de civilizațiune în țara cea, unde streinul fanariot ștersese orîce urmă de origine latină. El a desgropat limba română, el a introdus-o în învățămînt, el a mlădiat-o în literatură. El a fost cel d'întâiu profesor național, cel d'ântâiu istoric, cel d'ântâiu poet. El este adevăratul înființator al Instrucțiunii Publice în Moldova. El a înființat cea d'ântâiu gazetă, cea

d'antăiū tipografie. Școli primare, academie, școli de fete, școli de arte și meserii, teatru național, încercări de arte frumoase, stabilimente de utilitate publică, toate¹ se datoresc cugetării și inițiativei lui George Asachi. În toate lucrările sale, el a avut ca secretar unic pe fiicăsa. De la vârsta de opt până în anul al două-zeci și patrulea, ea a lucrat de dimineață și până seara cu tatăl său, scriind sub dictarea lui. Operile, proiectele, cugetările lui, toate au fost scrise de fiica lui. Ea i-a consacrat toată tinerețea, până în ziua când devenind femeia lui Edgar Quinet, s'a consacrat bărbatului ei, după cum cerea legea și Evangelia, și amândoi au servit România.

George Asachi, care a înzestrat școlile cu trei moșii căștigate prin un proces ținut cu cheltuiala lui în timp de douăzeci de ani, George Asachi care fără încetare a jertfit interesele sale personale și ale familiei pentru țară, a împins abnegarea până a întrebuința averea fetei sale la patrioticele lui lucrări (fabrică de hârtie, tipografie). Ruina materială era inevitabilă; fiică-sa a rămas fără nici o moștenire de la părinți, fără zestre, fără casă părintească.

Dacă amintesc toate aceste jertfe în această zi însemnată, o fac ca să spun că toată durerea este ștersă prin glorioasa răsplată ce România dă tatălui meu, ridicându-i această statuie! Am citit cu lacrimile în ochi, lacrimi de întristare și de bucurie și de mândrie, programul sărbătorii inaugurării ce Eminentă voastră a bine-voit a mi-l trimete. De departe, voiū urma pas cu pas sicriul încununat cu flori, până la picioarele statuii.

Infirmă, bolnavă de atâția ani, mi-a fost cu neputință să merg în România!

Aș fi murit pe drum! Dar gândul meu va fi acolo și de departe trimit Eminentei voastre toată mulțumirea mea, o trimit și comitetului, și tuturor bunilor cetățeni cari s'au onorat ei înșiși, onorând pe tatăl meu.

Indrăznesc să rog pe Eminentă voastră să primească cu bunătate omagiul recunoștinței și adâncei mele emoțiuni.

Am onoare de a fi a Eminentei voastre prea umilă servă.

Veduva Edgar Quinet

născută Asachi

¹ Cine vrea să vadă pe larg toate acestea, n'are de cât să citească discursul D-lui V. A. Ureche, publicat în broșură. Reduc.

ABONAȚII CARE AU PLĂTIT DIN SEPTEMB. INCOA

Chit. No.	1642	D-nul	C. Ionescu-Lungu, Zelișt., Buz.,	lei	9 —
"	1643	"	Anghene, Drăgug., Bac.,	"	8 —
"	1644	"	G. Ionescu, Otop, Ilf.,	"	12 —
"	1645	"	G. Dimitriu, Muntenia-sus, Vas.,	"	6 —
"	1646	"	D. Adamescu, Dimach., Doroh.,	"	6 —
"	1647	S. S.	C. Rădulescu, T. Ocn. Mari	"	12 —
"	1648	D-nul	M. Lupescu, Broșt., Suc.,	"	12 —
"	1649	"	Gherghinescu, Groz., Mehed.,	"	5 —
"	1650	"	C. Miticiu, Bucș., Bac.,	"	12 —
"	1651	D-na	Elena Panaitescu, Uzun., Vl.,	"	12 —
"	1652	D-nul	Petru E. Popa, Inst., Panciu	"	12 —
"	1673	"	M. Manolescu, Dobreni-C., Ilf.	"	12 —
"	1674	"	C. Mănescu, Stenog., Buc.,	"	10 —
"	1675	"	Const. Grădinescu, Institutur, Buc.,	"	10 —
"	1676	"	I. Mănecuța, Râpele, Bac.,	"	8 —
"	1677	"	G. Isăcescu, Letea, Chișeța, Bac.,	"	8 —
"	1678	D-na	E. Ținc (Galați)	"	12 —
"	1679	D-nul	B. Dimitrescu (Brăila)	"	12 —
Acestor persoane s'au li- berae chitanțe de d-l P. Ar- năutescu încasatorul nostru.			S. S. Preot. I. Popescu, Comani, Olt	"	6 —
		D-nul	G. Popescu, Viișoara,	"	6 —
		"	Sc. Vergulescu, Isoare,	"	6 —
		"	Fl. Drăghicescu, Merl, Olt.	"	12 —
		"	I. Cepăreanu, Cepari, Romanati	"	6 —
		"	T. Cepariu, Arcești.	"	6 —
		"	V. Marinescu, Ibănești, Olt.,	"	6 —
		S. S.	I. Nitulescu, Cucuței, Vedeia, library Cluj	"	12 —
		D-nul	Ilie Popescu, Dumitrești, Olt.	"	6 —
		D-ra	Alex. Tănăsescu, Gémëna,	"	6 —
	D-nul	G. Didicescu, Orlești, V.	"	6 —	
	D-ra	M. Boda, Scundu.,	"	12 —	
	D-nul	C. Mihăescu, Bol.-Deal, Ilf.	"	24 —	

Tipografia Școalelor

tipărește cărți, registre, matricole, cărți de vizită,
anunțuri, bilete de nuntă, botez, moarte, etc.

LIBRĂRIA ȘCOALELOR

STRADA LIPSCANI 96
IN FAȚA GRĂDINEI St. GHEORGHE, BUCUREȘTI

Asortiment complet în cărți de școală pentru clasele pri-
mare, gimnasiale, liceale, comerciale, pentru școalele de fete etc,

Cărți de școală și de literatură franceză, germane, latine.
elene, etc. Obiecte trebuincioase la scris și desemn, precum și
toate necesarele studiului elevilor.

Specialitate în Registre de contabilitate, Hârtie de corespon-
dență comercială și plicuri.

—= O B E C T E D E B I R O Ū =—

LA „LIBRARIA SI TIPOGRAFIA SCOALELOR“

se găsesc sau se procură pre lângă celelalte cărți și cele următoare care sunt proprietatea acestei reviste :

	Lei B.	Lei B
Metodica științelor matematice pentru institutori, învățători și normalişti, de V. Gr. Borgovan.	1,00	
Anecdote populare , de Th. D. Speranția.	4,00	
Anecdote populare , de Th. D. Speranția ediția de lux.	5,00	
Cheia cărții sau Abeedecar românesc de Th. D. Speranția	0,30	
Studiu asupra poezii didactice la Eleni de Eniu Bălteanu	4,00	
Cărțilea I din conductorul metodei de a învăța pe copii cu înlesnire citirea și scrierea	0,35	
Leecția I (Floarea) din învățam. intuitiv.	0,20	
Leecția II (Mincea), din învățam. intuitiv.	0,30	
Leecția III (Cubul) din învățam. intuitiv.	0,20	
Leecția IV (cilindrul, sfera și cercul) din învățam. intuitiv.	0,20	
Carmen Sylva , biografic.	0,40	
Davila , biografic.	0,50	
Cărțilea I din studiul naturii	0,20	
Discurs asupra stilului de Bufon , tradus.	0,30	
NB. Toate aceste 9 bucăți din urmă sunt de Eniu-Bălteanu. Prin poștă se adaugă 5 bani la aceste mici, 10 bani la scrierile cam de un leu, 20 de bani la cele de la 1,50 în sus până la 3 sau 4 lei. Revista		
pedagogică „ <i>Lumină pentru toți</i> “.		
Anul I legat 8 lei și nelegat.		7,—
› II legat.		15,—
› III legat.		12,—
› IV legat.		12,—
› V legat.		14,—
› VI abonament pe un an		12,00
Indreptar teoretic și practic al învățămîntului intuitiv de V. Gr. Borgovan, lei 4, iar prin poștă lei		4,20
Lucrul manual în școlile prim. de S. Ionescu		0 50
Poesiile Copiilor , adunate de Maria Eniu Bălteanu, broșată.		0,80
Cartonată.		1,00
Legată de lux.		1,50
Această cărticică cuprinde poezii române, franceze și germane, potrivite pentru etatea copiilor din clasele primare. Poesiile străine sunt traduse și în românește.		
Carte de rugăciuni , format elegant și portativ, cuprinzând, pe lângă toate rugăciunile, și orânduile comunicăturii, liturghiei, etc., Tedeum școlar, Epistolia, visul, etc. Se vinde broșată 1,20. Iar legată cu lei 2,50; 3,50; 4 00, etc.		
Conductorul învățătorului de Ioneanu.		1,00
Istoria sacră p. cl. II și III prim. de Gilorteanu.		0,40

Scerile D-lui A. LUPUL-ANTONESCU :

TĂLMĂCITORUL TABELELOR INTUITIVE, ediție oficială a Ministerului Instrucțiunii publice.—**VEACUL al XVI.**—**LIMBA și LITERATURA ROMÂNILOR**, studiu asupra limbii românești din epoca primelor noastre tipărituri. De vânzare la librăriile din București și la tipografia Carol Göbl. Prețul 3 lei.

PREMII PENTRU ABONAȚI Toți abonații „Luminei pentru toți“ după achitarea abonamentului pot avea volumul de **Anecdote Populare** de Th. D. Speranția cu preț redus și anume : 1 volum ediția de lux 4 lei în loc de 5 lei ; 1 volum ediția elegantă 3 lei în loc de 4 lei. A se adresa ra redacție, trimițând prețul scăzut și 45 bani pentru recomandare.